

A HET

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

30. szám.

X. évfolyam.

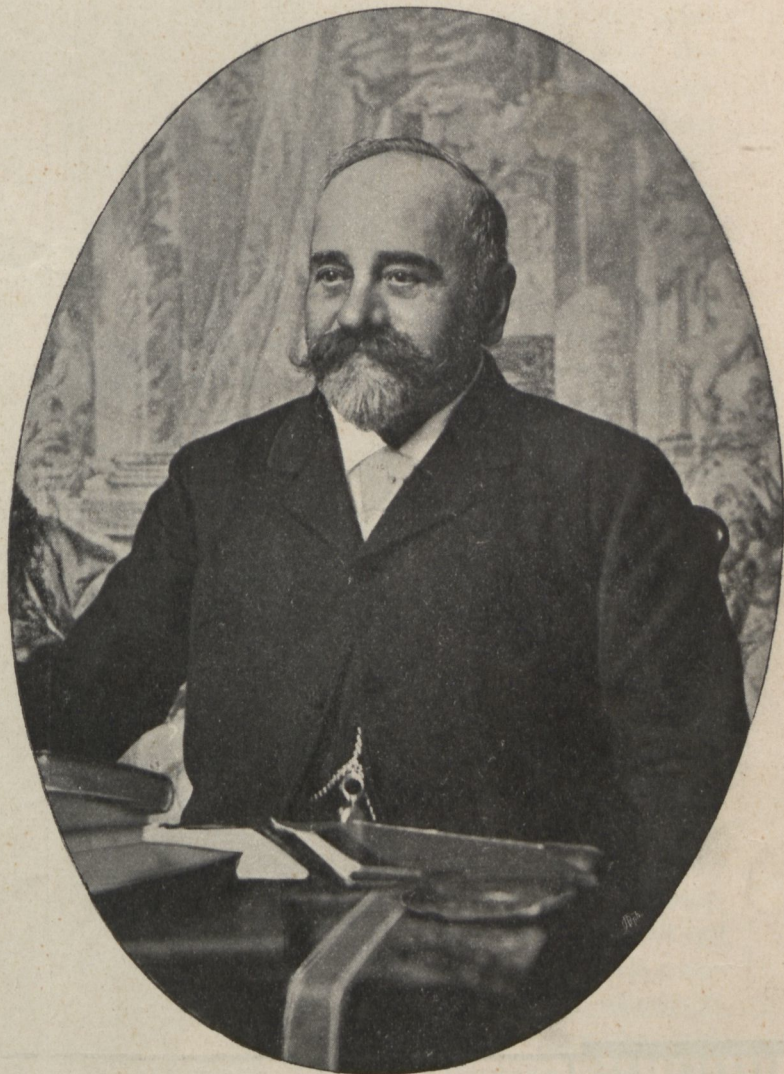

ALAPITTATOTT 1870

Angol, franczia
uri divatcsikkek, fehérmű-
és kalap-raktár

Várady Béla

BUDAPEST,
IV., KISHID-UTCA 9. SZÁM.
Készít férfiműveket
mérték szerint.

WINTERNITZ TANÁR.

RÖSER JÁNOS

nyilvános tan- és nevelő-intézete
BUDAPEST, VI. ker., Aradi-utca 10. sz. (Röser-ház).

Ezen intézet alapított 1853-ban. Eddigi tanulók száma 15024, magában foglalja:

a **nevelő-internatust**, melyben vidéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek, a **felső kereskedelmi iskolát**, mely egyenrangú és egyenjogú a kereskedelmi akadémiákkal, záró bizonyítványai az egyévi katonai szolgálatra jogosítanak, a **polgári iskolát**, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal. Növendékek felvétele szeptember 5-ig. Tanácsos azonban a beíratást minél előbb eszközölni, mert az elmúlt évben sem adhattunk a később jelentkezőknek helyet. Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató,

RÖSER JÁNOS, Budapest, Aradi-utca 10. sz.

Dr. EGGER-FÉLE

TRILBY-CRÈME.

Souverän szer az arczbőr tisztítására és az üde szépség megóvására. Teljesen ártalmatlan, sok évi használat után sem káros. — 1 tuba ára 50 kr. 3 tuba vidékre bérmentve, a pénz előleges beküldése mellett 1 frt 50 kr.

Gyógyszertár a „Nádorhoz”
BUDAPEST,
Váci-körut 17. szám.

Elsőrangú hazai gyártmány.

Pontos ezlm:
Első Magyar
Gazdasági Gépgyár
Részvénytársulat
BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára,
mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szaksavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni.

Részletes árjegyzékkel és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szecsavagók.

Morzsolók.

MENTŐ

poloska és pete-irtó.
A kontinens legbiztosabb hatású szere.

Nincs szaga és nem hagy foltot.

Egyedül Bettelheim Zsigmond és társánál, Budapest, Kalvin-tér 7-30, 40 kr. és 1 frtos üvegekben, azonkívül a legtisztább Schweinfurtti zöld svábok és ruszlik irtására, ugyszint mindenféle padló lak és padlóbeeresztő viaszok.

• Postai szétküldés naponta.

KAMFOROS ARCZKENŐCS

Ezen világhírű, száz éve forgalomban lévő kamforos arczkenőcs, a hölgyek által annyira kedvelt és használt kenőcs, mely igen rövid idő alatt szépíti és ifjítja az arcot, eltávolítja az arczből mindennemű tisztátalanságot, ugymint: szeplőt, pörsekeneket, kiütéseket (Wimerli), atkát (Mitesser), májfoltokat stb. Az arczbőrt bársony-simává teszi és az arc szép üde és ifjú színt nyer. Teljesen ártalmatlan anyagokból van összeállítva, a miért is a hölgyközönség egész nyugodtan használhatja az arcz ápolására.

Minden köcsöghöz használati utasítás van mellékelve.

Fő és szétküldési raktár:

LÉDERER IGNÁCZ

a Magyar Király-hoz címzett gyógyszerháza
BUDAPESTEN, V., Marokkói-utca 2. Erzsébet-tér.

Egy kis köcsög ára 1 korona és egy nagy köcsög ára 2 korona. — Egy király-szappan ára 1 korona. — Egy doboz ibolya hölgypor (rizspor) ára 1 korona.

PÁRISI SZÉPÍTŐSZEREK.

Ártalmatlanok. Világhírűek.

„Viola“-crème az arczbőrt üdíti és szépíti. Zsirtalan. Nappal is kiváló eredménytel használható, mert a bőr azt rögtön magába szívja. 1 téglé ára 1 kor.

„Viola“-szappan lugmentes, azért használatban kitűnő s a bőrt nem eszi. 1 darab ára 60 fillér.

„Viola“-puder abszolút ártalmatlan. Fehér, crème- és rózsaszínekben. 1 doboz ára 1 korona.

Kapható a GEML-féle gyógyszerháznál Temesvár,

Rálváros, Losonczy-tér.

MÉGBEJEL MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre írt 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Alsó-Erdősor 3. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— 20 — Budapest, július hó 23. — 20 —

Krónika.

Brisbane.

— jul. 20.

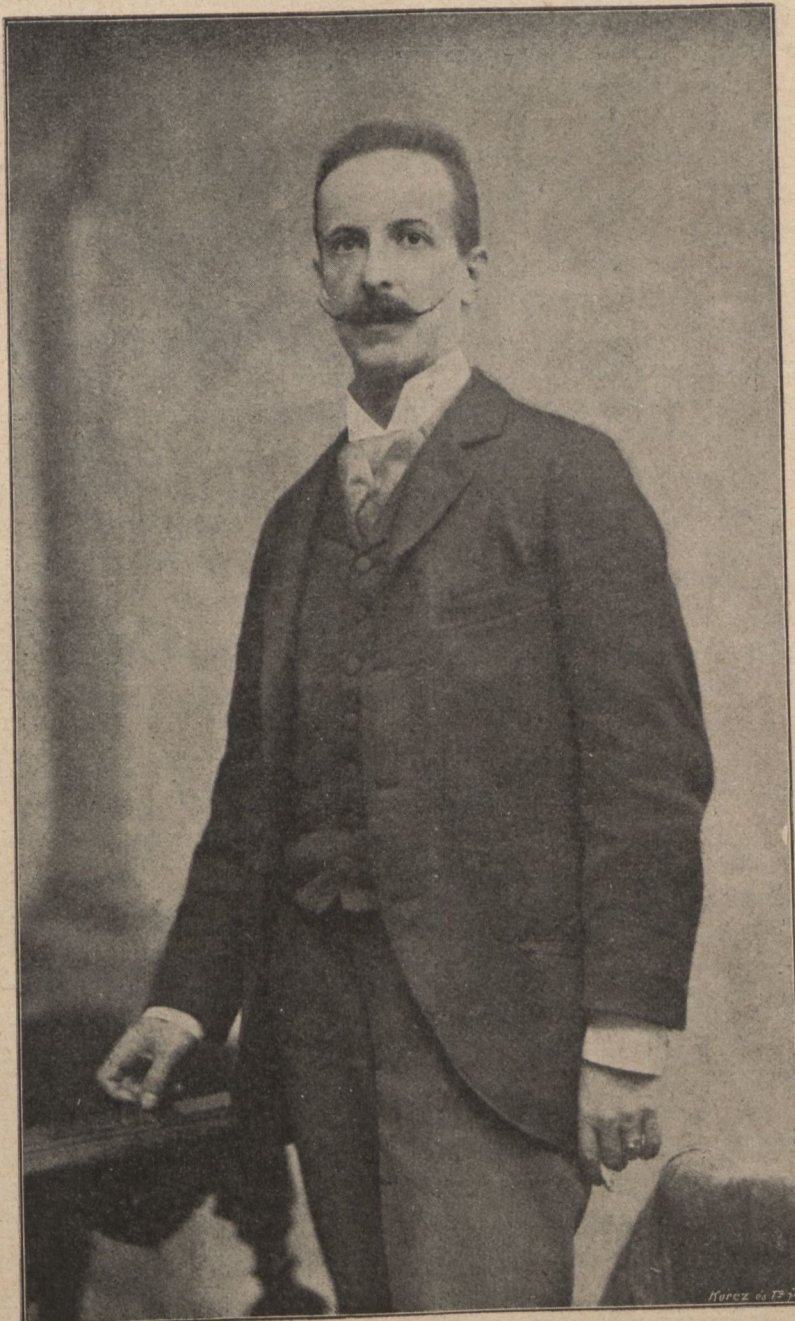
E héten megtudtuk, hogy Brisbane Queensland-ben, Ausztráliában van. Keressük meg a térképen ezt a pontot.

Ide küldtünk meghalni egy embert, akinek a kiválósága épp oly ismeretes volt, mint amily érthetetlen a bukása, akit társadalmi uton és sommásan ítélünk el, s akiről ma se tudni bizonyosan, hogy igazán bűnös volt-e?

Akármit mondott a tudós férfiak tanácsa, nyilvánvaló, hogy a szegény Csárli nem volt paralitikus. Őrült se, a szónak polgári értelmében; sokkal nagyobb bolondok nyugodtan járkálnak az utcán, és senkinek se jut eszébe: ujjal mutatni rájuk. A szegény Csárli csak könnyelmű volt, gyermekesen, naivan, művésziiesen könnyelmű; s még elbizakodottabb, mint könnyelmű, ama csökönyös, javithatatlan elbizakodottak egyike, akik, talán kiválóságuk érzetében, utolsó lehelletökig, megtörten is, módfelett biznak a maguk erejében. Hajótörése után azt forgatta a fejében, hogy egy-két esztendő alatt meg fog gazdagodni; képzelhető, micsoda terveket szőtt akkor, amikor még car-

rière állott előtte. Komolyan hitte, hogy fizikuma és elméje kétannyit bír el, mint más halandóé. De ugyancsak nagy munka volt kisütni, hogy: »beszámíthatatlan«; mialatt térd-reflexét vizsgálgatták, olyan logikusan beszélt és viselkedett, hogy orvosait minduntalan zavarba ejtette. Észre kellett venniök, hogy a »beteg« megfigyeli őket és rozszakat gondol róluk.

Ha nyilvánvaló, hogy csak bolond volt, szegény, de nem őrült, és semmiképpen sem elmebajos, mindvégig homályban maradt, hogy vajon hűtlenül kezelte-e a rábizott temérdek pénzt? Ez nem olyan evidens, mint annak idején az újság-czikkék mondták. A megbízás különös természeténél fogva éppen nem volt könnyű megállapítani, hogy a rábizott summát részben más célra fordította-e? És, ugy látszik, ennek soha sem jártak végére kellő alapos-sággal. Senki se kérdezte: hiányzik-e csak-ugyan valami, mindenki csak azt kérdezte: vajon mennyi hiányzik? Senkinek se jutott eszébe, hogy a szegény Csárli büntelen is lehet. A környezetének, a jóbarátjainak sem. És ezek így okoskodtak: »Ha a szegény Csárli sikkasztott, akkor bizonyára csak elmebajos lehet. Meg kell hallgatni a Tudományt.« És elhívták a Tudományt. Ismeretes, hogy a Tudomány, ha határozottan kell felelnie ama komplikált gé-

Pulszky Károly.

pezet dolgában, melynek neve: emberi lélek, meredten néz maga elé s hosszas tanakodás után csak annyit tud mondani: »Meglehet. *Que scais-je?*« És, azonkívül, a tudós urak így okoskodhattak: »Nem lehetetlen, hogy tévedünk, de ha tévedünk, irgalmasságot gyakorlunk vele, s ilyenkor a tévedés menthető.« Megállapították a »hüdeses elmezavar«-t, s ezzel ráterítették szegény Csárlira a vizes lepedőt. A közvélemény, mely eddig se skrupulizált, most már ítél. A vádlottat elvonták az igazságszolgáltatás elől, tehát: sikkasztott. Vége, spongyát rá. Mert akit a törvényszék ítél el, annak az ügyét még lehet revideálni, de a *morte civile*-ből nincs feltámadás.

Pedig, ha végtárgyalásra engedik a dolgot, alighanem kiderül, hogy a szegény Csárli nem volt bűnös, hanem csak rendetlen. De ennek az észre, műveltségre, könnyelműségre és malheure egyformán kivételes embernek, aki addig beszélt a renaissance-ról, míg végre elhitték róla, hogy ő is afféle renaissance-alak, az volt a végzete, hogy mikor a gondatlansága és elbizakodása következtében gyanuba keveredett, senkinek se jutott eszébe, hogy a hivatalból Olaszországba küldött kép-spekuláns nem okvetetlenül bűnös. A *pouvoir*ja s megbízásának a természete olyan volt, hogy, ha csalni akar vagy defraudál, a »Jöttünk-mentünk száz forint« ősi elvénél fogva elszámolhatott volna, ahogy akar; ebben az esetben, meg lehet, még csak nem is gyanusították volna. Azt se a javára, hanem a rovására irták, hogy amikor a családja felajánlotta neki, amiye hiányozhatik, visszautasította ezt a segítséget; bizonyosan többet költött el, mint amennyire a családjánál számíthatott, vélte a gyanu.

De mi volt hát ellene, hogy a közelebb állók még meg se vizsgálhatták a dolgait s máris elítélték, »hüdeses elmezavar« címén polgári halálra? Az, hogy nagy összegekről volt szó, amelyek nem szerepeltek a budgetben; az, hogy megbízása elhamarkodott dolog volt; s az, hogy vonakodott, nem akart vagy nem tudott elszámolni. Mert a hiányt csak gyanítani lehetett, s mikor találtak valamit, ami hiánynak látszott, kiderült, hogy ez a hiány se hiány. A vizsgálat során kitudódott, hogy az élczesen emlegetett Piombo-kép többet ér, mint amibe került; vásárlását hírneves szakértők jónak, sőt nagyon ügyesnek mondták; a csekély értékű holmik vételét a vásárlás célja, a szép-művészeti muzeum históriainak tervezett jellege igazolta; az affaire kezdetén hiányzó dolgok, amelyekre a vásárló hivatkozott, rendre megérkeztek stb., úgy hogy, azt az összeget, amelyet a család »pótolt«, vissza kellett téríteni.

Mindez azonban csak lassankint derült ki, s mire kiderült, akkorra már nem érdekelt senkit. Akkorra az ügy a hüdeses elmezavarral le volt tárgyalva. De hát nem elmebaj volt-e, hogy mikor egyszerre nagy buzgósággal s kissé idegesen kezdték követelni tőle az elszámolást, a szegény Csárli azt felelte: »Majd!«, s lefeküdt az ágyba, ahonnan aztán a gyógyító intézetbe vitték?!... Ezt a vonakodását azzal magyarázta kihallgatása során, hogy akkor még nem volt módjában elszámolni, materiális okokból. Részben a képek nem jöttek még meg, részben pedig a számlák, stb., s azért hivatalosan nem lehetett elszá-

molnia. Fejből kész volt elmondani, mit mire adott ki; nagyon bizott, szegény, az emlékezetében.

Ne feledjük, hogy nem valami egyszerű dologról volt szó, megbízása tulságosan bizalmas jellegű volt. Képeket kellett vásárolnia ott, ahonnan képeket elhozni nem szabad; neki kellett kiválasztania s egyszersmind megbecsülnie, amit egy kreálandó muzeum céljaira szükségesnek tartott, abban a tudatban, hogy itthon senki sincs, aki mint hozzáértő bizonyíthatná, hogy a választása és a becslése helyes volt; hogy a vásár olcsóbb legyen, alkudoznia kellett Italia ama legkörmönfontabb hunczfutjaival, akiket műárusoknak neveznek, licitálnia kellett értéktelenebb dolgokra, hogy eltérítse az eladók és árverezők figyelmét attól, amit inkább óhajtott megszerezni; csereberélnie kellett, meg Strohmannokat használnia az árveréseken, mert ha mint Magyar Állam jelenik meg, azonnal dupla árat követelnek tőle stb. Üzletembernek küldték ki, üzletemberként kellett eljárnia.

Természetes tehát, hogy módjában volt minden visszaélés, s mert módjában volt, a gyanu nem tételezte fel, hogy ne élt volna az alkalommal. De, nyilvánosan legalább, nem bizonyult be, hogy csakugyan elkövette volna ezeket a visszaéléseket, s noha a nyilvánosság ítéletével ment a halálba, meg lehet, büntetlenül ment oda. Egy orvos-szakértő jelentésében olvasom, hogy a szegény Csárli, mialatt megfigyelték, nem szimulált és nem disszimulált, egyáltalában úgy viselkedett, hogy az ő helyzetében, logikusan, nem is lehetett volna másképpen viselkedni. Ugyanez az orvos-szakértő, aki pedig nem akarta kihuzni a vízből, mert a mellett érvelt, hogy a megfigyelt nemcsak nem paralitikus, de kivételesen jó agyvelejű ember, az elébe terjesztett »eset«-ből nem következtet elmebajokra, hanem ilyenformán nyilatkozik:

— Lehet, hogy a felhozott dolgok, amennyiben bebizonyulnának, anyagul szolgálhatnak a fegyelmi vizsgálatra; ezt döntsék el az államszámviteltan tudósai. De olyan erkölcsi meghibbanást, melyről elmebajra lehetne következtetni, a vizsgálat anyaga nem revelál.

Nem látja, hol volna az a hiány, amelyből bűnre s továbbat elmebajra lehetne gondolni. Sőt hozzá teszi, hogy a hiteltullépések és a kiadás-anticzipálások világában vitathatónak tartja, vajon az elszámolással való késlekedés elég ok-e a fegyelmi eljárásra.

Amikor így nyilatkozik egy szakértő, aki betekinthezett az affaire részleteibe, föl lehet tenni, hogy a szegény Csárli, ha ügyében végtárgyalást tartanak, nem került volna Brisbaneba, s amaz idők politikai idegeskedései nélkül, talán gyanuba sem keveredik.

Bizonyára nem jut bele ebbe a morális csődbe, ha nem bizik annyira a maga erejében, az emlékezetében, a munkaerejében, a tudása és neve presztizsében, ha nem tartja magát többek között zseniális üzletembernek is. Fényes elméjével, rengeteg tudásával kétségen kívül nagy hibák párosultak: elbizakodás, könnyelműség, és a rendtől való idegenkedés. De ne felejtjük el, hogy e hibák ragyogó tulajdonságok reverzei voltak, s gondoljunk rá mélységes részvétellel, mert, bizvást elmondhatjuk, jobb sorsot érdemelt.

Masque.

Szerelmem.

Szerelmes éj, óh, ismét eljövél te,
 Hogy megvigasztald hű barátodat,
 Hogy balzsamot hints arra, kinek élte
 Maga az izzó, átkos kárhozát.
 Megint leszálltál, én üdvöm, világom,
 Sejtő homályban fényes sugaram, —
 Ki legkedvesb vagy nekem e világon,
 Ki meghallgatod panaszos szavam.

... A Tisza habján ül a hold ezüstje,
 És ringatódzik a viz tükörén.
 Olyan derüs e csönd, mely messze üzte
 A zaklató zajt e falak körén.
 Olyan beszédes, mit mond néma ajkad,
 — Epedve vágyom, mint a lágy kenyért —
 Nincs boldogabb, ki téged esdve hallgat,
 Nincs koldusabb, ki téged meg nem ért.

Én érzem és szívemnek dobbanása
 Veled, szerelmes éjem, összefoly.
 Az Isten fön, a csillagok közt, lássa,
 Hogy nincs közöttünk messziség sehol.
 Hogy fölkereslek szent borulatodban,
 S ha szárnyaidd suhognak csöndesen,
 Virrasztó lelkem mindig nálad, ott van,
 Gyötrelmes vágyam, álmam, mindenem.

Lásd, mint szeretlek, óh ne félj, szeretlek,
 Szeretlek jobban tán, mint egykoron.
 Te büvös éj, a fájdalmas kereszlet
 Miattad, óh miattad hordozom.
 Ki tudja, meddig? úgy lehet, örökre,
 Vagy nem sokáig tart a szenvedés...
 S én bolygok újra, bolygok elgyötörve, —
 Szerelmes éj, nehéz a büntetés!

Molnár Jenő.

Erény, — csak pusztá szó, mondja Brutus és megöli magát;
 Cajus megjegyzi a mondást s betör, rabol és a lopott pénzen lerészegedik.

Hebbel.

*

Lelkiismeret nélkül élni: lehet a legmagasabb és lehet a legmélyebb foka az életnek; a lelkiismeret megszűnik az istenségben, de elnémul az állatban is.

Hebbel.

*

Közös barát nem fűz egymáshoz két embert; közös ellenség igen.

*

A dongóméh, bár jázmint szopogat,
 A méze azért még se ér sokat.

Tatár mondás.

Idyll.

Irta: VÉRTESI ARNOLD.

Isten tudja, hányadik napja már, hogy szüntelen esik ide fent a hegyek közt, sűrű, apró szemű eső, mely ha néha el is áll egy kicsit, megint újra kezdi. Ködbe vannak burkolva a hegyek, a tetejét nem is láthatni, csak éppen az alját, azt is mint valami fátyolon át, s a lucskos erdőből, a hegyek oldalából, a völgyből, mindenfelől ujjabb meg ujjabb párák emelkednek föl, mintha nem volna már ugyanis elég felhő odafent.

Ma reggelre azonban kiderült, mintha még az ég is nyájasabb arcot akart volna öltetni a vasárnap tiszteletére. Az átázott fenyves párolog ugyan, s a fölszállt köd tusakodik egy darabig a nappal, de aztán szerteszét foszlik, s a nap melegen, ragyogón süt le a nedves földre, a virágos mezőre, az aranyos szárnyu szitakötőkre és vöröspettyes katiczabogárkákra, kik, isten tudja, honnan kerültek egyszerre elő, s mireánk szegény halandókra, kik unottan, álmosan, dideregve ödöngtünk eddig ide-oda.

Kimehetünk végre a szabadba s örülhetünk a verőfénynek, mint a szitakötők meg a katiczabogárkák. A mérnök urnak sem kell már fölhozni a nagy csizmáit, ha le akar menni délutánonkint a faluba a nagy vendéglőbe, ahol, azt állítja, kitűnő palaczk-sört kaphatni, ámbár azt mondják, ördög hiszi el neki, hogy csak a sörért jár oda.

Faggatták is néha, de nem szólt, csak mosolyogva pödörgette bajuszát.

— Az a barna kis zsidó lány, ugy-e? — próbálgatták kivenni belőle a szót.

De aki gavallér, az hallgat. A vendéglőbe minden embernek szabad járni, s régi közmondás már az, hogy szemesnek a világ.

Am e szép vasárnap reggel, mikor az eső után fölűdült pompájában nyílt meg előttünk az egész természet s friss széna kedves illatát hozta hozzánk a lanyha szellő, ki a ménkü törődött volna a mérnök ur dolgával? Csak rossz időben szeret az ember összebujni és pletykálni.

Ma ünnepi hangulat szállt mindnyájunkra. Ide halatszott a faluból a templomba hívogató harangszó, s látuk a jámbor tótokat lent az uton, amint a szomszéd faluból, hol nincs templom, áhitatosan átbálgatnak az isteni tiszteletre; ormótlan nagy kalapokkal, hamvasszürke daróc ruhában a férfiak, tarka viganókban, lengő piros szalagokkal a lányok.

Csendesen, szótlán haladtak át. A mély idylli csöndességben nem hallatszott semmi egyéb, csak a méhek zümmögése ablakaink alatt s lent a völgyben a patak mormolása, de már nem avval a zuhogó nagy robajjal, mint tegnap, mikor a magasra földagadt rohanó ár oly vadul nyargalt végig a völgyön.

Bárányok legeltek odaát a patakon túl, a fenyves aljában s úgy rémlett, mintha most mindjárt Watteau-féle pásztorleánykáknak s pásztorfiuknak kellene kibukkanni az erdőből: rózsaszinszalagos szalmakalapokkal, játszian mosolyogva, szerelmesen.

De ime odalent valami gyülekezés támad a malom körül. Nem a Watteau pásztorleánykái, csak közönséges tót parasztok. S amint kijött a nép a templomból, egyre több meg több ember gyűl oda a malom mellé. Valami kavarodás van ott, valaminek történni kellett.

Találgatjuk, mi lehet. Akkor jön onnan lelkendezve egy fiu, az mondja el, hogy holtat fogtak ki a patakából. A molnárlegény találta ma reggel a zsilipnél. De nem tudják, mit csináljanak, mert a jegyző ur nincs itthon.

Egynehányan lementünk. Tele volt az egész rét falusiakkal. A tegnapi árvíz már jóformán leapadt, csak

iszapját hagyta a parton, s oda az iszapos partra volt fektetve a halott, ahogy a molnárlegény reggel odavetette.

Azóta nem nyult hozzá senki, csak nézték körül-állva, bámészkodva, az öregebb emberek a botjaikra támaszkodva, a gyerekek hátulról, félénken kukucskálva át a nagyok közt.

Leány volt a vízbefult. Ruhájáról, cipőjéről látni lehetett, hogy nem parasztleány.

— A kocsmáros huga — mondták az emberek.

Én alig birtam ráismerni, pedig négy nap előtt láttam. Akkor még olyan csinos, fürge, mosolygós arcú fiatal leány volt.

— Hát, hát bizony, — mondta egy öreg parasztember s lóggatta a fejét.

A másik megpíszkálta botjával a kis selyem kendőt, mely a vízbefult leánynak fejére volt kötve s arcát is félig eltakarta; de aztán abbahagyta. Még azt mondhatnák, hogy el akarja lopni a kendőt.

A molnárlegény meg a gazdája egykedvűen támaszkodtak a malom falához s isten tudja, hányadszor beszéltek el, hogy találták meg a halottat. Mutogatták: ahol feküdt ni, ma reggelre hogy a víz leapadt, kiállott az egyik lába, úgy huzzák ki annál fogva...

Az éjjel ugorhatott be, senki sem látta, de most mindenki láthatja, amint ott fekszik a bámészkodó buta népnek közszemlére kitéve. Szép barna haja, arcza, ruhája, minden csupa iszap. A legyek rászálltak, ellepték szemét, ajakát és senki sem hajtotta el őket.

— Legalább tudósítani kellene a bátyját, — mondták a parasztnak.

Oh, azt már tudósították, de az azt mondja: nem bánja ő, akármit csinálnak evvel a nyomorult czondrával, aki ilyen szégyent hozott a családjára. Lökjék be valami árokba, ő látni sem akarja, kocsit sem küld érte.

Csak afféle szegény rokon volt ez a leány a háznál, árva, akit félig irgalomból tartottak, s akire az asszony mindig mérges volt, mert látta, hogy a nyaraló-telepről lejárogató uraknak jobban tetszik, mint az ő szép-arcza.

— Mondtam, ugy-e, hogy rossz vége lesz? — rikácsolta most is az urának.

Ő előre megmondta. Mert az ilyen ostoba leány szentül elhiszi, amit a kártyavető cigányasszony hazudik neki, hogy egy szépséges nagyságos ifiúr veszi feleségül, ihol ni, a kártya akkurátusan kimutatja.

A vén cigányasszony ott settenkedik most is a halott körül ácsorgó fiatal leányok közt, s egypár krajczárkáért szívesen mond jó szerencsét. A leányok vihognak s lökdösik egymást. A legények is odatolakodnak, s biztatják őket:

— No Terka, Hanka szaporán, ki akar kártyát vettetni?

Az öregek a szénáról beszélgetnek. Nagyon rossz lesz az idén. Ott ázott már egy hét óta, némelyiké két hét óta, levágva, behordatlan.

A vízbefult leány mintha már ott sem volna, arról már nem is beszélnek. Csak egypár vén asszony kotyog-motyog még valamit. Azt mondják, hogy még nincs egy hete, mikor a főtisztelendő urnál járt a leány. Jarabekné látta. Este volt, de azért megismerte. Jarabekné furta a kíváncsiság.

— Hát már csak bementem, lelkem, a plébániára. Segitek a konyhában, gondoltam, s hallok valamit. Hát uramfia, ott mondta a főtisztelendő ur gazdasszonya, hogy a leány férjhez fog menni egy keresztény urhoz s azért járt ott, hogy ő is kikeresztelkedik. Még meg is csókolta a gazdasszonyt, s szinte repdesett örömeiben: Jaj, néni, olyan boldog vagyok!

Jarabekné nem érti, hogy miért kellett szegénykének mégis a vízbe ugrani?

— Hátha a zsidók fojtották bele? — véli most az ő eszével.

— Akik Krisztus urunkat is fölfeszítették, azoktól minden kitelik, — véli a másik vén asszony.

S mire kijönnek a szomszéd faluból a csendőrök, már akkor zug az egész népség. Bizonyos, hogy a zsidók ölték meg azt a szegény teremtest.

Most már akadt tanu, aki hallotta, hogy a leányka tegnap nagyon keservesen sirt, a kocsmáros pedig, meg a felesége szidták és lármáztak. A tanu nem értette ugyan, mert zsidóul handrikáltak, de kész megesküdni a törvény előtt is, hogy már a szemökből kilátta a gonosz indulatot. Az a szegény árvácska pedig egy kukkot sem szólt, csak sirt, sirt. Bizonyosan érezte már a halálát.

A két szuronyos csendőr azonban hamar rájleszt az egész fölzudult tót népre. A vén asszonyok hiába bizonygatják a gyilkosságot, a csendőrök azt mondják rá, hogy számárság, ők jobban tudják, hogy miért szokták fiatal lányok a vízbe ölni magokat.

A nép még mormog, de már csak úgy lassan. Átkozott nagy respektusa van a csendőr-puskának.

Egy szekeret is keritnek valahol, csak olyan szénahordó parasztszekeret. Egy pár durva markos kéz megfogja szegény kis halottnak a lábát, mások megmarkolják a fejét, a nyakát, úgy vetik föl a szekérre.

Már nem sajnálják. Mit sajnáljanak rajta, ha maga ugrott be a vízbe, s nem a zsidók ölték meg? Az öregek megint a szénáról kezdenek beszélgetni. Szűken lesz a télen a takarmány. A legények a lányokkal évelődnek. Janó megkérdezi Hankát, beugrana-e érte a vízbe? Hanka fejét rázza és nevet.

Mindnyájan oszladoznak, örege, fiatalja. A leányok, amint kissé odább mennek, danolásba kezdenek. Senkisé meg kíséri a halottas szekeret, csak a két zsandár, a bíró meg a molnárlegény, akinek muszáj. Miért találta meg a holtat?

Mi is hazafelé indultunk. Dél volt, mire fölértünk. Már akkor ott is tudták, ki volt a vízbefult s könyörület-szívű hölgyek gyűjteni kezdtek egy szép koszorura és nagyon érdekesnek, nagyon pikánsnak tartották, hogy a mérnök urat is fölszólítsák.

Az gavallérosan viselte magát s tíz forintot irt alá.

Még az ebédnél ültünk, mikor jött a kocsmáros a falusi nagy vendéglőből. A mérnök urral akarna beszélni.

Mindnyájan megdöbbentünk s a fiatal gavallérra tekintettünk, aki fölállt az asztaltól. Láttam, hogy megtapogatta a zsebét. Azt a zsebét, amelyikben a revolvért szokta magával hordani.

— Mi tetszik? — szólt aztán a kocsmároshoz büszkén, hidegen.

A kocsmáros elfojtott hangon felelt, miközben hevesen rezgett vörhenyes szakállá. A szobájában szeretne a mérnök urral beszélni.

— Elmondhatja itt is, — válaszolt a fiatal ur.

Bementek az olvasó szobába, mely az étteremből nyílt, s egy darabig ott tárgyaltak. Nem igen sokáig. A fiatal ur sietett.

Az üvegajtón át láthattuk őket, amint ott szemközt álltak. Mind a kettő sápadt volt, de az uri ember megtartotta imponáló felsőbbbségét. A kocsmáros hevesen gesztikulált, a fiatal gavallér csak a vállait vonogatta. Hát mit tehet ő arról, hogy úgy történt?

Egyik nyaraló vendég, ki éppen akkor ment el a nyitott ablak előtt, hallotta, hogy a kocsmáros azt mondja:

— Legalább a temetési költséget tessék megfizetni, ha már egyebet nem.

A mérnök kivette a tárczáját s egy pár bankjegyet lerakott az asztalra. Aztán visszajött az ebédlőbe, megint leült, s folytatta a félbehagyott ebédjét.

Krónika II.

Regény után.

— *Julius 21.*

I.

Lindenhof-ban.

(Gyönyörű fürdőtelep, az újságokban olvasható volt, hogy milyen szép.)

A FŐHERCZEGASSZONY (kerti sátorban, reggeli után. Egy kis asztal tele újságokkal, miket a fenséges asszony átlapozgat.): Nini, édes herczegnő, a kis Lizi jövőre bálba megy.

A HERCZEGNŐ: Hogyan fenség? a Lizi?

A FŐHERCZEGNŐ: Igen, igen, a Lizi, a Stefanie leánya. Már tizenhat éves és a bolond újságírók már férjhez is adják. Tizenhat éves! Az első bál, az első rajongás, a szerelem és a hódolat mind reá vár. A boldog teremtés. (A lap kihull kezéből.) Hogy mulik az idő — tavaly ilyenkor én is tizenhat éves voltam.

A HERCZEGNŐ: Ne gondoljon erre fenség. Lássa, nekünk nőknek ez a sorsunk. Előbb biztatnak bennünket, egyenesen ránevelnek a szerelemre, s mire a leczkét megtanultuk, akkor...

A FŐHERCZEGNŐ (keserűen): Akkor hidegvizzel kigyógyítanak belőle. Bizony az fekete igazságtalanság.

A HERCZEGNŐ: Fenség, szívem együtt érez az ön fájdalmával.

A FŐHERCZEGNŐ (örömteli meglepetéssel): Nini, nézze csak, herczegnő, milyen remek kalap ez.

A HERCZEGNŐ (a divatlap fölé hajolva): Igazán remek. Hanem fenségednek vannak szebb kalapjai is.

A FŐHERCZEGNŐ (daczosan): De ilyen nincs. A többi meg nem kell. Én ilyen kalapot akarok, még pedig tüstént.

A HERCZEGNŐ (kérlelően): Csillapodjék, fenség, hátha megkaphatja.

A FŐHERCZEGNŐ (lázadozva): Hátha? Milyen megalázó ez a hátha... Hát ki vagyok én? Mi vagyok én? Én, én, ne vegyek egy kalapot, mikor akarom? A legsötétebb középkorban sem büntettek így egy védtelen nőt, azért, hogy merészkedett a szívével érezni is.

A HERCZEGNŐ (mosolyogva): Azt hiszem, fenség, a középkorban a mi helyzetünkben fátyolt is kaphattunk volna, hanem kalap nélkül.

A FŐHERCZEGNŐ (megborzongva): Kolostor! De volta képen nem kolostorban vagyok itt is? A név más, a dolog ugyanaz. Tehetek én, amit akarok? Nem vagyok-e fogva? Hol a társaságom, a rangomnak megfelelő udvar? Ha ön nem lenne itt, kedves herczegnő, halálra unnám magamat.

A HERCZEGNŐ (hajlongva): Fenséged igen kegyes. Én különben igen jól találom magamat itt. A levegő jó, a lakás kényelmes, a vidék szép, az élet elég változatos. Persze, az én koromban az más.

A FŐHERCZEGNŐ (komolyan): Nem más, édes. Tudja-e hogy én is már öregnek érzem magamat?

A HERCZEGNŐ: Lehetetlen.

A FŐHERCZEGNŐ: Pedig úgy van. Mert én is jól érzem magamat itt. (Nevetve.) Édes herczegnő, el is felejtettem

magától kérdezni, kicsoda az az érdekes fiatal ember, aki tegnap oly furcsán meresztette rám a szemét? Tudja, ott lakik a másik pavillonban s igen szép lovon jár.

A HERCZEGNŐ: Az? Stumm báró, egy német nábob.

A FŐHERCZEGNŐ: Nábob? Aztán szabad még?

A HERCZEGNŐ (incselkedve): Fenség, fenség, az ön korában...

A FŐHERCZEGNŐ: Hová gondol! A nábob szó ütötte meg a fületem. Nem is hiszi, hogy nyomja az embert a szegénység. De olyan furcsán meresztette rám a szemét, meg úgy lekapta a kalapját, mintha a fejét is le akarta volna rántani.

A HERCZEGNŐ (pajzánul): És ön nem tudná, mit jelent ez?

A FŐHERCZEGNŐ (nevetve): Maga gonosz. Majd bemutatatom magamnak. Lovagolhat a kocsim mellett.

A HERCZEGNŐ: Boldog lesz.

A FŐHERCZEGNŐ: Törődöm is vele. Hanem mondja csak, kedves, igazán gondolja, hogy nekem még ilyeneken járna az eszem?

A HERCZEGNŐ: De fenség, hiszen ön nem olyan öreg még, hogy...

A FŐHERCZEGNŐ: Gondolja? Ahhoz azonban, hogy belém szeressenek, tán még sem vagyok elég fiatal.

A HERCZEGNŐ: Tartok tőle, hogy az a szegény báró az ellenkezőről fogja meggyőzni.

A FŐHERCZEGNŐ: Ugy megcsunyultam, amióta itt vagyok. Alig merek a tükörbe nézni.

A HERCZEGNŐ: Csak bátran fenség, nézzen a tükörbe s ha szépet nem mutat, akkor törje össze, mert hazudik.

A FŐHERCZEGNŐ: Ön az én legjobb barátnőm.

A HERCZEGNŐ: Fenség...

A FŐHERCZEGNŐ: Ön nélkül igazán kétségbe kellene esnem. Egészen elmélyedek és bátorításra van szükségem. Ah, tizenhat év, mikor leszek megint tizenhat éves? (Elmélázva lapozza tovább az újságokat. Majd izgatottan:) Mi ez? Lehetséges?

A HERCZEGNŐ: Az istenért mi baja?

A FŐHERCZEGNŐ (magából kikelve): Nézze, nézze, én nem hiszek a szememnek. Olvassa ön is és mondja, hogy igaz-e?

A HERCZEGNŐ (az újságot átvéve, olvas): Csakugyan? Ez derék volna.

A FŐHERCZEGNŐ: Mit mond? Derék? Hát mit akar még ez az ember? Nem lakoltam már eleget? Nézze, mire jutottam miatta. S most revíziót akar, új pört? új botrányt?

A HERCZEGNŐ: Gondolja meg fenség, hatévi várfogság...

A FŐHERCZEGNŐ: Hát én! Ha én tudok nyugodtan szenvedni, mért nem bír ő is? A vesztemet akarja. Ó, ezek a férfiak, csupa önzés a lelkük és lovagoknak, meg miknek nevezik magukat! Jaj, az idegeim, azt hiszem, igazán meg kell bolondulnom. Ha annak az embernek a kérelmét teljesítik, én nem tudom, mit teszek. Megölöm magamat. Igen, igen, egyebet se akar elérni, csak a halálomat kívánja. Ó, édes barátnőm, milyen szerencsétlenek is vagyunk mi nők, a férfiak önzése kihasznál bennünket, aztán benne

hagynak a bajban. Lám, ő gondol a maga szabadulására, hanem az én megváltásommal nem törődik.

A HERCZEGNŐ: De hiszen mit tehetne, aki be van csukva valamely rettenetes várban, sikkasztással, váltóhamisítással terhelve...

A FŐHERCZEGNŐ: Hallgatnia kell. Lovagias ember hallgasson, haljon meg inkább, semhogy tönkretegyen egy asszonyt, aki... aki... ó, miért is pazaroltam szívemet erre a méltatlanra!

A HERCZEGNŐ: Ön tuloz, fenség.

A FŐHERCZEGNŐ: És ön még védi? Az ő pártját fogja? Menjen, önben is csalódtam.

A HERCZEGNŐ: A világért sem, fenség, ha így gondolkodik, akkor mindent vissza vonok és teljesen igazat adok önnek.

A FŐHERCZEGNŐ: A férfiak mind gonoszak, önzők.

A HERCZEGNŐ: Mind.

A FŐHERCZEGNŐ: Egészen fel vagyok izgatva. Mozgást kell tennem, hogy csillapodjam. Jön velem kocsikázni?

A HERCZEGNŐ: Örömmel, fenség.

A FŐHERCZEGNŐ: Akkor fogassunk, de hamar. Tizenegy óra? Siessünk csak, fogadni mernék, hogy találkozzunk majd a szőke lovaggal. (Kaczagva.) De ugy-e, milyen furcsán néz rám?

II.

A vár czellájában.

A FŐHADNAGY (a szalma pricsen):

Herr Olaf, es ist Mitternacht,
Dein Leben ist verflossen,
Du hattest eines Königs Kind...

Igen, igen. Könnyű Olaf urnak áldani azt a diófát. Az enyém, azt hiszem, mahagoni volt, most pedig fenyő, vagy bükk. A királylányt... Végre is, az ember csak egyszer él és csak egyszer halhat meg. Hanem itt dögöldni, esztendőkön keresztül, nem is a királylány miatt, hanem mint sikkasztó és váltóhamisító... ej, Olaf ur nagy számár lenne, ha ilyen körülmények között is áldaná azt a diófát, wo sie sich mir ergeben.

Vajon sikerül-e a perujítás? Hiszen, azt tudják amugy is, hogy sem nem csaltam, sem nem loptam, hanem az az én bűnöm, ami a főherczegné elmebaja. Ő tehát beteg, én meg gazember. Ördög-pokol! Miért is voltam olyan számár?

Azaz mégsem. Mindenképen el voltam veszve. Nem jó az ilyen fenséges bűvkörbe kerülni. A Józsefeket is börtönbe vetik, hát legalább ne legyünk Józsefek.

Vajon gondol-e még rám? Neki jó dolga van és végre is, ha megtudja, hogy vagyok s miben töröm magamat, talán segíthet is rajtam valamelyest. Végre is miatta jutottam ennyire. A főherczegné vitt a bajba, csak a főherczegné ránthat ki belőle. Igaz, ő is csak asszony, de ha csak asszony lenne, először is nem bocsátkoztam volna a kalandba, másodszor, ha el is követem azt a bolondot, nem lettek volna ilyen következesei.

Itt kell dögölnöm. Tavaly ilyenkor... Ne gondoljunk rá. Voltaképen akkor sem volt jó. Sehogy sem jó s

azt hiszem, nekem nem virrad többé. Egy szabadulásom volna, ha megtennének főherczegnek. Akkor én is hidegvizgyógyintézetbe kerülnek.

(Föl-alá jár a kis czellában s kitekint a rostélyos ablakon.)

Hej, Olaf, Olaf, drága kollegám, miért nem gondoltam rád előbb? Hja, az ember nem emeli büntetlenül szemét a magasba. De azt hiszem, az a kaland inkább a szépséges királyleány kalandja volt, mint a tied. Szemet vetett rád és a királylánynak ki mondhat nem-et? Szegény Olaf a koronás kislánynyal szemben csak olyan helyzetben volt, mint a kis szobaciczka az urfival szemben. Nem mondhat nem-et s azért meg kell halnia. Amikor a nő erősebb, mint a férfi, akkor megfordul a viszony. A kis szobalányt megvetik, ha szegyenben marad, az urfi pedig vigan fűtyörészik, legfőlebb fürdőbe küldik. Benünket pedig lenyakaznak, vagy becsuknak, míg ők... ej, az ember, ha ilyen bőrből van, kezd szocialista lenni!

—r.

Éva lánya.

(Regény).

Irta: ERNA JUEL-HANSEN.

4

De a cousin nem csókolta meg, — nem, amíg a hintó meg nem állt, s akkor is csak a nyakát csókolta meg, egészen lent a kivágás mélyén... Csodásan édes borzongással érez még most is valami forróságot e csók helyén, mintha még most is ott égne rajta a puha száj. Igen, igen, — csók, csók és újra csók: ez az, ami után sóvárgott, de azért most, hogy tudja mi az, most még kinosabban gyötri az a szomjuságszerű érzés, szíve még több gyönyörért eseng.

A hintó hirtelen oly hatalmas zökkenéssel állt meg, hogy Margit fejével a cousin állába ütközött. Nevetve hajoltak el egymástól s hamarosan föltették álcájukat. De a cousin vállán jókora rizsporfolt maradt, amit egyik barátja — egy különben eléggé visszataszító pierrot — mindjárt az előteremben észrevett és pajkosan fenyegetvén meg a bűnösöket, letisztított vállukról. Istenem, mily zavar fogta el s mennyire elpirult; úgy érezte hogy még a nyaka is piros.

Eleinte nagy tisztelet fogta el a sok álarczos, fölismerhetetlen fej láttára, s minduntalan összerezzen, ha valaki megszólította, ami különben eléggé sűrűn történt meg, mer elegáns kosztümje s csinos termete feltűnést keltettek Keresztély azonban jól mulatott bátortalanágán, s ez használt: csakhamar legyőzte félénkségét, felelt a megszólításokra és pompásan élvezte, hogy mindenfelől anyyira ostromolják, Istenem, hogyan csapták körülött a szelet!

Furcsa ficzkók voltak különben ezek a művészek egytől-egyig. Valamennyinek csak azon járt az esze, hogy ami szépet, csinosat lát, hogyan fogja képein, vagy szobrain fölhasználni; az egyik például a fülét szerette volna megfesteni, — a fülét! — hát nem furcsa?! Sohasem hitte volna, hogy úgy megbecsüljék a fülét. A másik a karját szerette volna mintázni; — nos igen, az valóban egészen csinos. De a szobrász urnak, annak a pufók Pierrotnak nem volt szabad hozzányulnia. Egyébként lassan terhére lett az ostromállapot, mert Keresztélyvel alig tánczolhatott. De lehet, hogy nem is

az volt a főok, mert hiszen Keresztély, tagja lévén a rendező bizottságnak, alig ért rá foglalkozni vele.

Ah, mily különös érzés bizsergettette meg szívét valahányszor a sokaságban egy-egy, a Keresztélyéhez hasonló szakállat pillantott meg és valahányszor Keresztély fölkereste őt, ő pedig karját a karjába fűzhette... Ilyenkor a cousin oly különös gyöngédséggel szorította őt magához; sosem hitte volna, hogy a férfikar szorítása oly sok mindent tudjon éreztetni: olyan volt akárcsak a csók s oly különös vágyódás, nyugtalanság fogta el tőle! A szemén látta, hogy Keresztély is olyasmit érez... Ugy rémlett, mintha valamibe ami gyönyör is, fájdalom is, bele kellene semmisülni. Valami titkos hang váltig esengett szívében: csókolj meg, csókolj meg, — s némi enyhülést csak olyankor érzett, ha egy kis szabad tér nyílt előttük, hogy zugó galoppban repülhettek végig a termen.

Rendkívüli öröme bizonyára nagyon is élénken tükröződött arcán, mert az emberek mind mosolyogva nézték, s miközben a négyest tánczolta, a közelében itt is ott is megjegyezték:

— Pompásan tud mulatni ez a leány! Nézze csak az ember!...

Csupa gyönyörűség volt a lelke.

Élvezetét még teljesebbé tette, hogy a mama nem volt vele s valahányszor erre gondolt, örömeiben a menyegyzetig szeretett volna ugrani. Sohsem hitte volna, hogy oly pompásan lehessen mulatni. Szinte beleszédült; a feje úgy zsongott-zengett, mint egyszer, mikor gyerekkorában sok pezsgőt ivott.

Aztán, hogy a papa megjött, — mi tagadás — akkor mulatott még csak isten igazában. A kedves jó papa... úgy látszott, mintha már bepezsgőzött volna... vagy talán szónoklatának a hatása szállt a fejébe? Beh nagyszerű mulatságot is csaptak szünórakor az utca másik oldalán álló étteremben! Keresztély és még öt művész társa voltak a papa vendégei. Ugy ittak mint a gődények. Nagy dolog volt. Hát még az az ijedelem: amint az utcára kerültek, borzadva látta, hogy időközben eső esett és minden csupa sár. Erre az egyik ur, a szobrász, valami »aranyhid«-at emlegetett s a következő pillanatban Keresztélylyel szövetkezve már föl is emelték Margitot. Neki a vállukra kellett tennie a karját, s úgy vonult diadalmenetben az utca tulsó oldalára. Utközben lopva fonta rá kezét a Keresztély nyakára, sőt belenyúlt puha szakállába is. A cousin arra felé hajtotta fejét, s állával gyöngéden szorította le a csiklandozó kezecskét... A másik oldalról a pierrot azalatt mindenféle bolondságot sugott a fülébe: hogy csak fogódzék jól bele, s csak bizza egészen rá magát. Elbirná ő egymaga is őt, akár egy egész életen át. Ugy látszik nagyon mulatságos fickó volt.

S aztán a vacsora! Micsoda tréfálkozás, micsoda vidámság! Mindnyájuk között a papa volt a legdévajabb. A tanácsos urat is csaknem annyira ünnepezték mint őt, s végre zajos koczingatás közben valamennyien össze-tegeződtek vele. Még az a hallgatag fiatal művész is, — Krog Ottó volt a neve — aki az ő fülét szerette volna megfesteni. Ez az ur különben egész vacsora alatt egyetlen szóval sem udvarolt neki, hanem csak nézett rá, olyan csodálatosan fénylő fekete szemmel, mintha... Olasz utcai énekesnek volt öltözve. Kosztümje csöppet sem volt elegáns, de annál valószínűbb: nagyobbára csupa rongy, a válláról gitár fityegett. Később gitározott is és énekelt hozzá. Az ének, a hang különösen hatott Margitra; szíve fölhevült a daltól, amely szépen szólt a csókról, szerelemről, hogy az egész társaságon egyszerre valami édesen lázas izgalom vett erőt... Az énekes pedig egyre csak rá nézett — s ő csaknem olyasmit érzett, mintha... mintha ez volna az a bizonyos, aki...

De nem, nem, az csak Keresztély lehet...

A szobrász azonban annál kellemetlenebb volt és, úgy látszott, ügyetlen is, mert asztal alatt egyre a lábára lépett, s még csak nem is kért bocsánatot. Margitnak végre is föl kellett szólítania, hogy vigyázzon egy kissé. Keresztély meghallotta ezt, elhalaványodott s dühösen sugta a szobrásznak:

— Jó lesz őrizkedned, vén gazember!

Ez egy kissé goromba dolog volt. A leány megjéjt, de aztán nem bánta: úgy kell a potrohosának; ámbátor kár és nem érdemes ilyesmiért mindjárt kikezdeni.

Keresztély különben sem volt valami jókedvű. Azt mondta, fázik és rögtön bezáratta az ablakokat, de néhány percz múltán megint fölnyitatta, oly melege támadt. A pezsgő sem vidította föl, s időnkint úgy elsápadt, hogy azt gondolták, hogy rosszul van. Ha Margit megkérdezte, mi a baja, csak legyintett a kezével:

— Semmiség, semmiség, majd elmúlik mindjárt.

És egy pohár bort öntött fel.

Ah, hogy itták a pezsgőt, hogy fecsegték s kacagtak össze-vissza valamennyien! Mihelyt valaki valamit mondott, — mindegy, akármit, — rögtön akadt, aki elcsavaritsa a mondást és nyomban fölhangzott a hahota. Margitnak csakhamar fejébe szállt a pezsgő. Hogy miről és mit beszélhetett, azt már jóformán nem is tudja, de úgy rémlik, hogy keze az asztal alatt a Keresztély kezében volt és hogy csöppet sem bánta, látják-e ezt a többiek vagy sem. Mindez oly természetesnek tetszett most már, ama csók után... Az a csók pedig mintha ott élt volna minden cselekedetükben: ha egymáshoz értek, ha egymásra néztek. S a papa úgy viselkedett, mintha mindezt egészen rendjén valónak tartaná.

Isten tudja, ma is úgy fog-e viselkedni? Oly jól mulattak, hogy a bárlól teljesen megfeledkeztek s mikor a papa végre az óráját nézte, s az már hajnali ötre járt, senki sem érte föl észszel, mint röppenhetett el oly hamar az éjszaka. Összeszedelőzködött a társaság, a hintóig kísérté őket. Keresztély vezette őt le, s ez nagyon jó volt, legalább megtámaszkodhatott, mert a feje igazán szédült. Ugy érezte, mintha a lépcső minden foka, amint rálép, meg-megsüppedne a lába alatt. A cousin, miközben a kocsiba segítette, közel hajolt a füléhez és ajkaival szinte megérintve, így szólt:

— Köszönet te édes, te édes! Viszontlátásra holnap!

Nem felelt, de fülét egészen odaszorította a cousin ajkához. Ah igazán csaknem elviselhetetlen volt, hogy meg nem csókolhatta, hogy össze-vissza nem csókolhatta ezt az embert, amikor azt a pár szót a fülébe sugta.

A kocsí megindult s ő még egy pillantást vetett lovagjára, aki a sárban állt s plüsbarett-jével bucsut integetett.

Hajnal derengett. Mily különös világítás! Az éles fény úgy bántotta a szemét, mintha finom üvegport szitált volna bele. Minden oly fakónak, oly csunyának látszott, még ruhájának rózsaszíne is, sőt ő maga is; alig ismert vonásaira, amint otthon a tükörbe nézett, oly csufnak látta magát.

...Ezer szerencse, hogy a cousin tegnap nem jött el. Teint-je oly hamuszín volt s a szeme vörös szélű. Bizonyára Keresztély is nagyot aludt, akárcsak ő. De ma okvetlenül el fog jönni; bárcsak már délután volna. A mama Oliviahöz készül, de vajon elmegy-e majd? Mert a mama valósággal dühöng. No, csinos kis mulatság volt az, délelőtt. Akkorá perpatvart nem igen hallott még a hálószoba. Szegény papa! Hát még az az erkölcsprédikáció, ami az ő fejére zudult!

De jókedvét még az sem birta megrontani. Hiszen majd megbékül a mama. A dolog ugyanis egyszerű.

A Herz kirakatában egy gyönyörű karperecz volt, amely a mamának a minap nagyon megtetszett. A mamának holnapután lesz a születésnapja. A karpereczet be kell sugni a papának. Addig különben ő maga is, mihelyt a mamával az utcára jutnak, gondoskodik egy kis hízlekedésről. Például: hogy épp az imént hallotta, mint mondta valaki a hátuk mögött: »Bizonyára nővérek...« Az ilyesmi rendszeren enyhítőleg hat a mama kedélyére...

Nemsokára bejött a szobaleány, s a méltóságos asszony megbízásából kérdezte, vajon kész-e a kisasszony a sétára? Margit nyomban felugrott a kerevetről, pillanat alatt magára kapta kalapját és gallérját, s ment a »nővéreket« beadni.

IV.

— Megy... nem megy... megy... nem megy... így találgatta Margit fekete kávézás közben a dereka gombsorán, hogy anyja átlátogat-e Oliviahhoz vagy sem?

Az ebéd ideje alatt ugyanis nagy volt a hallgatás. A papa minden igyekezete, hogy a jeges felhőket eloszlassa kárba veszett, s legjobb indulatu kísérleteire szűkszavu visszautasítás volt a felelet. A tanácsosné hajthatatlan maradt.

— Nem megy!...

Ez volt a gomb-orákulum jóslata.

Margit nagyot sóhajtott. Még néhány percz s mi lesz aztán, ha a mama csakugyan nem megy el?! De a tanácsos ur mintha belelátott volna a leánya lelkébe, (ő talán a mellénye gombjaihoz folyamodott), hirtelen ezzel a kérdéssel fordult a tanácsosnéhoz:

— Hogy van ma Olivia?

A tanácsosné jókora szünetet tartott s aztán mártírokra emlékeztető sóhajtság kíséretében szigorúan így felelt:

— Jól tudhatod, hogy ma olyan fajta gondok foglaltak el, amik miatt jóformán nem is gondolhattam rá.

— Ha kívánod, hát én szívesen megyek majd... — előzékenykedett a tanácsos ur.

— Vajjon horogra jut-e? — gondolta Margit s meg sem mukkant, nehogy a mama észrevegye, mily kíváncsian várja a feleletet.

— Nem, nem, köszönöm — mondta a tanácsosné meglehetősen csipős hangon. — Majd csak magam.

Aztán megint nagyot sóhajtott, s lassan fölemelkedett, mintha valami óriási teher nehezednék rá. A lehető legkimértebb hangon mondott adjót, s méltóságteljesen suhogott ki az ajtón.

— Isten veled, Lujza! — Isten veled, mama! — Üdvözljük Oliviat! — hangzott utána mindkét részről: őszinte és élénk örömmel.

Apa és leánya aztán csendesen maradtak néhány pillanatig. Mikor pár percz múlva odakünn az előszoba ajtaja becsukódott, a tanácsos ur kissé gunyos mosolygásra vonta ajkát s rákacsintott Margitra. Margit nem állta meg, hogy vissza ne mosolyogjon; pajkos, fejbiczczentéssel adta apja tudtára, hogy egyetért vele, s aztán rögtön a mama születésnapjáról s a karpereczről kezdett beszélni.

— Ejnye beh jó, hogy eszembe juttatod, — mondta a tanácsos ur, — bizony csaknem megfellebbeztem róla. A születésnapokat mindig elfelejtem. A mamának tehát karperecz kellene? Nos, akkor, úgy hiszem, legjobb lesz, ha megis kapja. Majd együtt mehetünk el az ékszerészhez, te tudod, hogy melyiket kell megvennünk. Most pedig vonuljunk be, mi két czinkosok, az én szobámba.

De Margitnak csöpp kedve sem volt ma este a papa szobájában ülni. A nagy szobában akart maradni, lehetőleg egyedül, hogy Keresztélyt fogadhassa. A szobalánynak is megmondta, hogy ő maga nyit ajtót, ha csöngetni fognak.

— Ah, oly jól ülök itt, papa, — felelt a hintaszék-ről és nagyot ásitott. — Azt hiszem, még most se aludtam ki magamat!...

A tanácsos ur erősen megszívta a szivarját s hatalmas füstfelhőket eregetett.

— Valóban sikerült kis korhelykedés volt, — mondta. — Mit szólsz azokhoz az ördögös fiukhoz? Mégis csak szorult beléjük valami vigasság. Az olyan művésznép különben roppant unalmas.

— Ah, de azok nem is voltak holmi kóficz népesség... A Keresztély barátai... jegyezte meg Margit büszkén és igen lelkesen.

— Persze, hogy persze... A Keresztély barátai... Teringette!... Meghiszem azt! — szólt a tanácsos és ravaszul nevetett.

Margit fülig pirult. A papa hát mégis észrevett valamit. Jobb lesz most már hallgatni, minek kerüljön még jobban a csávába.

A tanácsos ur aztán csakugyan a szobájába vonult, és Margit magára maradván elhintáztatott a székén. Ugy rémlett, legfőbb ideje már, hogy a cousin becsöngessen. Ha Keresztély látni fogja, hogy csak ők ketten vannak a szobában, micsoda ölekezés, micsoda csókolózás lesz az! Akárcsak multkor... A szíve szinte belefájdult már a nagy vágyakozásba, oly különös remegés vett rajta erőt. Akárcsak akkor, délután, mikor az álarczos bálba készült. S minél inkább mult az idő, annál gonoszabbá vált ez az állapot. Már egy pillanatig sem birt nyugodtan ülni, az izgalom hol fejébe, hol lábába szállt. Nem borzasztó, hogy ma annyira késik Keresztély... S lehet, hogy a mama korábban jön ma haza, — ah persze hogy úgy lesz!

Micsoda kín így várakozni! Hirtelen fölugrott a hintaszékről, úgy, hogy a szerszám csaknem egészen fölbillent. Türelmetlen izgatottsággal járt föl s alá a szobában. A magára hagyott hintaszék ezalatt tovább nyikorgott. A lány idegességében rárohant, s hatalmas rándítással állította meg... Mily jó, ha az ember kissé kitöltheti a dühét valamin, mindegy, ha csak egy széken is!

Néhány pillanatra aztán megnyugodott, behunyta a szemét és vágyakozott, úgy vágyakozott... Aztán megint oly különös érzés fogta el... Ugy rémlett, itt van Keresztély, úgy rémlett, átkarolja... Ah, a szakála és a szája...

Csaknem fölsikoltott: csöngettek! Ujjongva szaladt ki az előszobába. Ujjai reszkedtek, s hamarjában egészen megfellebbezett, hogy a kulcsot kétszer kell megforgatni a zárban; oh az az ostoba zár! No de most már megvan s az ajtó kitárul... De mi az? Senki sincs künn. Vagy talán elbujt volna? Az ajtó szárnya kifelé nyílt, Margit hát izzó szemmel tekintett mögéje. Senkit sem látott, csak éppen az estilap figyeget le a levélszekrényről: az ujságkihordónő csengetett volt. Kétségbeejtő, ha az embert így lóvá teszik! S már hétre járhat. Keresztély sokkal korábban szokott jönni... Szent isten, ma már el sem jön talán! Ugyan mi baja lehet? Mi állhatta útját? Miért nem jött el? Igazán csunyaság, hogy így meggyötri őt. Hiszen maga mondta, hogy: holnap! Igen, azt mondta, úgy csókolta bele a fülébe ígéretét, s immár két nap is elmúlt és ő mégsem jött el!

Az asztalra dobta az ujságot, s megint a hintaszékbe ült. De sehogy sem birt egy helyben maradni. Járnia kellett, ide-oda rohannia, csak hogy a száguldásban meglehetősen akadályozta őt a sok mindenféle butor. Mért nem jön az az ember! Ökölbe szorította kezét és sarkával tiporgatta a szőnyeget, úgy igyekezett kinos ingerültségétől szabadulni. Aztán nagyot sóhajtott:

— Nem, most már semmiesetre sem jön el...

Egészen komolyan akarta ezt magával elhitetni, mert akkor bizonyára el fog jönni. Gyakran tapasztalta, hogy

mindig az ellenkezője történik annak, amiben ő bizakodni szokott. S ha most lemond, annál nagyobb s édesebb lesz az öröme.

Leült a szék szélére, hogy rögtön felugorhasson, mihielyt a csengettyű megszólal. A nagy izgatottságban váltig csengett a füle. Oh, csak tudná legalább mért maradt el? Hiszen megigérte volt... Legalább egy-két sört irhatott volna...

Ah, ha elmehetne hozzá a műterembe! Beh pompás volna! Sűrű sötét fátyolba burkolózva, — úgy szokták a regények hősnői, — oda lopóznék észrevétlenül a háta mögé, kezével hirtelen befogná a szemét, s elváltotzatott hangon kérdezné:

— Halló, ki van itt?

S ha a cousin nem találná ki mindjárt, odavonná fejét az ajkához s megcsókolná. Akkor már tudná a cousin ki az?... És aztán... aztán... nos, mi is következne azután?... Ah, majd csak történnék valami, — valami új és fölséges dolog... S elvégre az is jó volna már, hogy nála lehet, s nem kellene nyugtalankodnia, gyötrődnie. Oh mért, mért, mért is nem jött el az a gonosz! A műteremből már bizonyosan elment, hiszen már beakonyodott.

Margit hosszan eltöprekedett, hogy most már mivel üsse agyon az időt. Végiggondolni újra a bál-históriát, képzeletben újra végig élni mindent? Ah nem, elvégre már az is unalmas; még ha azokra a csókokra is gondolt, még akkor sem érezte azt, amit tegnap érzett... Valóban gyalázatos dolog a cousinól, hogy így lóvá teszi. Csuf, galád egy ember, igazi csábító, amilyenekről annyit olvasott, az ilyeneknek is a leggonoszabb fajtájából való!... De azért mégis csak eljöhetne! Hiszen gondolatnak is rémes, hogy neki, esetleg még két napig kell reá várakoznia. Mert holnap a mama születésnapja lesz, s ezen a napon semmiesetre sem fog eljönni, mivel jól tudja, hogy olyankor reggeltől estig hemzseg az egész ház gratuláló bácsiktól s nénikéktől... S holnaputánig várni, az kegyetlenül, kegyetlenül nagy idő!

— Margit! Hol vagy? Megjött már az ujság? — kiáltott át szobájából a tanácsos.

Margit összeresztette és sietve felelt:

— Meg! Viszem is már...

És átment atyjához. Keresztély cousin azonban nem jött el.

V.

Néhány nappal utóbb, (elviselhetetlenül rossz napok voltak, csupa várakozás, láz és izgalom) Margit a reggelihez meglehetősen későn jött. Merő szenvedés volt az arca, vörös szélű a szeme, úgy, hogy a tanácsosné aggodalmasan kérdezte, mi baja?

— Fáj a fejem, mama — felelte, s kedvetlenül ült az asztalhoz.

A mama, ki születésnapja óta csupa szelidség és jókedv vala, mivelhogy az a nap még legmerészebb várakozásait is fölülmulta, s nemcsak a rég óhajtott karpereczhez, de még egy broshoz és nyaklánczhoz is hozzásegítette, rögtön a legnagyobb jóakarattal ajánlotta a fejfájás ellen való különbnél-különb gyógyszereket. De Margit türelmetlenül vágott a szavába:

— Ah, hagyj békén, mama!

S behunyta szemét felkönyökölt az asztalra, s tenyeréből fejét.

A tanácsos ur is soká váratott magára. A nyomda épp az imént küldte volt meg a röpirata korrekturáját s attól sehogy sem birt megvárni.

A tanácsosné beöntvén a kávé, szokása szerint végigfutotta a reggeli ujság hireinek czímét s egyszerre csak hangos »szüzanya-Máriám!«-kiáltással ejtette ki kezéből a lapot, s két tenyerét borzadva csapta össze.

— Jaj, mama, mi történt!?

— Ah, istenem, istenem!... Képzeld csak!... Az a fiatal ember, a te cousinod, Keresztély...

— Mi történt vele? — kérdezte Margit hirtelen elfuló tompa hangon, miközben minden vére fejébe tódult. — Mi történt vele?

— Meghalt! te... négy-öt napi betegség után... a kórházban... tüdőgyulladás ölte meg... Ah és még csak a legközelebbvalóit sem értesítette, hallgasd csak...

S olvasni kezdte a gyászhirot.

De Margit semmit sem hallott. Zúgott a feje s homloka mögött rémes ürességet érzett; ajka remegett, mintha dideregne, az asztal, úgy látta, ingadozni kezd és czukortartóstu, kávéskannástul, mindenestül a földre dől. S ő, mintha meg akarta volna fogni, utána nyult, de csak a puszta levegőbe kapott. A szoba egészen elsötétedett. Margit hirtelen lehanyatlott s leterült a földre.

— Szent isten! Margit!... Elájult, elájult!... Kiáltozott a tanácsosné és ijedten ránczigálta a leányt, de az nem mozdult.

Csak a nagyszoba kerevetén, ahova a papa odaczipelte, tért megint magához. Rettentően fáj a feje, s a szívét, úgy érezte, mintha késsel hasogatnák. Ágyába fektették, lábához melegítőt, feje alá jeges tömlőt tettek. Ugy feküdt bódult félálomban.

Anyja szüntelen mellette volt. Váltogatta a jeges borogatásokat, s meg-megigazította vánkösát. Tapasztalásból tudja — mondotta — hogy kell az ilyen fejfájást gyógyítani. S ebben igaza volt.

Margitot mindig meghatotta az a nagy gyöngédség, amelylyel őt anyja betegségekor ápolni szokta. Olyankor mégis valami közösséget éreztek egymással.

De hallotta azt is, amit a mama sohsem mulasztott el a papának szemére vetni, valahányszor a közelükbe jött: Hogy így meg úgy, most maga is láthatja, mi a vége annak, ha az ember egy vérszegény leányt holmi álarczos bálókba enged, ahol az egész éjszaka táncolni kénytelen. Már bizony, szó ide, szó oda, de Margit azóta betegeskedik... S így tovább. De a papa hallgatott, s ő úgy szerette volna megcsókolni ezért a hallgatásért. A mama tehát semmit sem tudott meg.

Egyszer pedig a papa, amikor a mama nem volt a szobában, odajött hozzá s kezét (oh micsoda meleg, jószágos nagy keze volt) gyöngéd, beczéző szorítással, amely ezer szónál is többet mondott, fájó homlokára tette... S bár a jeges borogatástól, amely csaknem az orráig ért, nem is láthatta a papát, mégis egészen bizonyosan tudta, hogy a papa megértő részvétellel tekint rá és szeme szögletében nyoma sincs a gunynak, amely az ő titkát nevetésnek tartaná. Ebbe még erősebben belefájdult a feje, minden annyira hatott rá, hogy megindultságában szinte sirni szeretett volna. De hát most már ugyis mindegy minden. Ah, hiszen ő oly szerencsétlen, oly nagyon boldogtalan!

Másnap már nem fáj a feje, de oly bágyadtnak, s oly nyomorultul gyöngének érezte magát, hogy egészen bizonyosra vette, hogy meg kell halnia. Hogyan is lehetne túlélni ekkora csapást! S már látta magát a ravatalon, mint fekszik talpig fehérben, sápadt homloka fölött fehér rózsakoszoru és a koporsón hosszú fehér fátyol... Az emberek pedig suttogva mondják: »Ime, a szerelem ölte meg, elhalt cousinját szerette«... És e gondolatra szíve legmélyebb részvételével siratta meg önmagát.

... Aztán szép új gyászruha készült az ő s a mama számára. Ő már csak mindig gyászt akar viselni, hiszen özvegyiségre jutott, és soha többé más férfi nem lesz. Oly bizonyos volt az, oly bizonyos, és csöppet sem szép dolog, hogy a mama kinevette, amiért fekete kreppfátyolt kívánt a kalapjára. De hát a mamának fogalma

sem volt arról, hogy ő micsoda óriási bút hordoz szívében.

Vigasztalásnak ugyan vajmi csekély volt az, hogy mind e sok feketeség eléggé hatásosan emelte ki az arcz sápadtságát. Gyakran nézett a tükörbe, vajjon meglátszik-e a sorvadása és az utcán mindig földre sütötte a szemét. A viláért sem nézett volna föl. Most már minden közömbös volt előtte, hiszen az ő kedvese nincs itt, és soha többé nem tér vissza, nem tér vissza soha!

Hogyan lesz majd el nélküle, holott az utóbbi időben oly bizalmasokká lettek? Ah, és az a csupa új gyönyörrel teljes élet, amely nemrégiben oly csábosan tárult elébe s amelynek üdvét sohasem fogja már érezni! Elviselhetetlen az, elviselhetetlen! Mintha csak valami mély, nagyon mély kutba nézne az ember és nem láthatná a kut fenekét... Ah oly szomorú ez az élet és oly határtalanul üres. Éppen elérhetett volna egyetmást abból, ami után vágyódott, és most hirtelen oda minden, nyomtalanul tűnt el a teli serleg, amely szomjazó ajkának csábosan kínálkozott...

Szíve üres és sivár volt és ezt a pusztaságot semmi sem tölthette be. Ugy lézengett ide-oda a világban, semmihez sem volt kedve, még az ábrándozáshoz sem, csaknem egyre fájt a feje. Néha önkéntelenül rakoncátlanul vig volt, olykor pedig sirni kezdett, s halálát kívánta.

A tanácsosnét anyai gondok foglalták el: rendkívül aggódott Oliváért, akinek a lebetegedése már a közel jövőre volt bekövetkezendő, s így Margittal nem igen törődött. A tanácsos azonban, aki a dolognak mélyére látott és kedvenczét jobban figyelte meg, gondolkodóba esett és beszélt az orvossal.

(Folytatjuk.)

SAISON.

Winternitz tanár.

(Levél Kóbor Tamásnak.)

Kaltenleutgeben, julius közepén.

Kedves Tom! Itt küldöm neked Winternitz tanár jól talált arczképét közlés végett. Spiridon ismert francia festő festménye után készült, aki sulyos idegbajából itt, Kaltenleutgebenben gyógyult meg és hálából most is minden nyáron idezarándokol, mint a hívők Lourdesba vagy Mária-Radnára. És tényleg itt is van csodaforrás, mely a szenvedőket, letörteteket a földgömb legtávolabb pontjairól, messze tengerekről, Saharákon keresztül varázserejével ide vonzza, csak hogy az nem hegyoldalból, nem szikla tövében, hanem egy nagy elme, egy kemény tusákban megédzett bámulatos energia meggyőződésében fakadt, akit polgári néven Winternitz Vilmosnak hívnak. Ezt a nevet a császár birodalmában épp úgy ismerik, mint odahaza nálunk és a yankee épp úgy esküszik rá, mint a művelt muzulman, aki a próféta leghivebb követőjét láthatja benne, mert a pogányokat Allah parancsa szerint fűrészt és mosdatja. Ó nagy, határtalan nagy az emberi nyomor internáczióális birodalma és Winternitz elmondhatja magáról, hogy ebben a birodalomban az ő napja soha sem áldozik le; mégis úgy rémlik nekem, hogy a szenvedők legnagyobb contingensét mi magyarok szállítjuk Kaltenleutgebenbe, amiből azt a szomorú következtetést kell levonnom, hogy

akár az élvezetekben, akár a munkában, mi fáradunk ki leghamarább...

Winternitz tanár már nem egészen fiatal ember, harmadéve ülte meg negyvenéves doktori jubileumát, amit el se hinne az ember, ha tanuságot nem tenne róla az a tudományos Festschrift, melyet tanítványai, adeptusai ez alkalomból tiszteletére szerkesztettek és kiadtak. Egyes tartása, ruganyos járása, de különösen élénk, nevető gyermekszemei ma is emlékeztetnek arra a fiatal vakmerő hajóorvosra, aki ő felsége corvettjén szerezte első orvosi babérait. Valami influenza-szerű, lázas járvány ütött ki a hajón és elfogyott az orvosság. Nem volt chinin, se más lázcsillapító szer, amelyet alkalmazni lehetett volna. A legénység sorai pedig egyre ritkultak. Ebben a szorult helyzetben alkalmazta Winternitz először a hideg vizet: oly sikerrel, hogy egy hét alatt a betegeket mind talpra állította és a járvány az ő hajóján hamarabb megszűnt, mint a többi hajókon, ahol orvoskollegái chinint alkalmaztak. Hihetőleg ez a véletlen is hozzájárult, hogy tudományos kutatásait azontul még nagyobb mértékben a víz hatásainak tanulmányozására fordítsa. Ami a naturalista Priesnitz lelkében ösztönszerű sejtés gyanánt élt, azt ő, a tudományos buvár, megokolta, rendszerbe hozta és az új tudománynak egyenjogot vívott ki az orvosi tudományok között. A hydrotherapiát mint specialitást megsemmisíteni és közkincsévé tenni az egész orvosi világnak, ezt tűzte ki élete céljául. S e cél szolgálatában hihetetlen harcokat vívott és hihetetlen energiát fejtett ki. Mert az akadémiák és fakultások conservatív szellemüknél fogva természetes ellenségei minden új iránynak és csak a győzedelmes genie előtt rakják, le nem mindig tisztességes, fegyvereiket. Hogy Winternitz tanár előtt közel harmincéves háború után már lerakták, elég hatásosan bizonyítja a bécsi poliklinikán az a vizgyógyászati pavillon, ahol előadásait tartja, kísérleteit demonstrálja és amelyet nagy áldozatkészséggel ő maga építtetett.

Nem tudom, de természetesnek találom, hogy örökös zaklattatásai közepett a glacié-keztüit gyakran otthon szokta felejteni. Így keveredett hajlamai ellenére a goromba doktor hírébe, ami tapasztalat szerint az orvosi prestige-nek különben éppen nincs ártalmára. Én nagy álmélkodásomra egy rendkívül szellemes embert és egy igazi charmeurt találtam benne. Az is csak látszat, hogy betegeit souverain akaratának alárendeli, én ellenkezőleg úgy találom, hogy egészen a betegeihez alkalmazkodik, sőt nagyon sokszor még szeszélyeiket is respektálja. Nap-nap után délelőtt, délután fogadja a betegeket. Sűrű csoportokban verődnek össze előszobáiban, a folyosón, ajtaja előtt és egyik-másik órahosszat elvárakozik, míg a sor reája kerül. A betegeket kivétel nélkül ő maga vizsgálja, megállapítja a gyógykezelést és kitűnő assistensei elintézik a többi. Azokkal a szerető szemeivel velőbe és vesékbe lát, de egy kicsit a szívekbe is. Ahol az orvost a tudománya cserbe hagyja, ott előtérbe lép a nagy emberismerő, a pszichológus és ahol hatálytalannak mutatkozik a víz, csillapít, enyhít, legalább ideig-óráig a hypnosis! Hihetetlen suggestív hatással van a betegekre. A múlt héten két-három napra elutazott. Pillanat alatt elterjedt a hire. Der

Professor ist fort! Megfigyeltem az embereket, a bizonytalanság egy neme vett erőt rajtuk. Ugy érezték, hogy a gondviselés behunyta a szemét. És amikor visszajött, mindenki újra fellélegzett: Der Professor ist wieder da! Aki pedig ezek után valami atletának képzelné Winternitzet, az nagyon csalódnék. Egészen jelentéktelen külsejű ember. A természet megtréfálta maga magát. Gyulai Pál lehetne, ha nem volna Winternitz!

Bájos fiatal nejét, egy orosz születésű rendkívül művelt hölgyet, meginterwiewoltam e cikk érdekében. Szerettem volna hallani, hogy ő mit tud az uráról, amit én nem tudok. És kedves egyszerűséggel, egészen elérzékenyedve csak annyit mondott:

— Ő jó ember, végtelenül jó ember!

K. J.

Krónika III.

Afrikai glosszák.

— *Julius 19.*

Marchand feketebőrű katonái, miután vagy két hétig élvezték Páris hódolatát és kivették részöket minden jóból — Rochefort úgy tudja, hogy a kurtavásból is — immár utban vannak afrikai hazájuk felé. A bátor parancsnokot, nehogy fölvegye a fonalat, melyet Boulanger ejtett el, Toulonba küldték, mitem törődve vele, hogy ott egy bizonyos Buonaparte nevű tűzérhadnagy emléke nyugtalaníthatja álmait; a *misszió* katonáit pedig, nehogy végkép féltékenynyé tegyék a szegény piou-pioutkat, hajóra rakták és visszaindították az Aranypartra. A kialkudott béren kívül mindegyikük kapott egy-egy ezüstórát is, lelkük megtelt a fehér emberek csodavárosának bámulatával, a torkuk pedig berekedt a tartós *Vive la France* kiáltásoktól és hogy jó franczia szokás szerint a dicsőítést nyomon kövesse a *blague*: a párisi időzés epilogusaként Caran d'Ache már meg is rajzolta képüket a *Figaro*-ban, amint odahaza limonádét isznak és iromba vonásokkal Eiffel-tornyot meg haragos rendőröket pingálnak honfitársaik okulására. Ezek lesznek a legmaradandóbb emlékek, amiket magukkal vittek.

Amiket ők hagytak itt, azok kevésbé külsőségesek. Mert érdekes emberek ezek a szerecsen legények; érdekesek önmagukban, de még érdekesebbek a perspektívánál fogva, mely mögöttük és általuk feltárul. Typusai rég letűnt időknek és egyben — úgy lehet — mutatószámok a jövőből. Nemcsak régi katonák, akik már sokszor szagoltak lőporfüstöt — a legnagyobb részük végig küzdötte a dhomeyi hadjáratot — de egyszersmind igazi katonák, mert zsoldosok.

Igazán katona ugyanis csak a zsoldos és ezért van, hogy ma, az általános védkötelezettség korában, mikor minden annyira a mennyire épkezláb ember fegyver alá kerül, sőt mikor — minden hágai konferenciának ellenére — úgy ígérkezik, hogy még a kevésbé épek is mind nagyobb számban fogják magukra öltetni az egyenruhát, — Európában nincsenek is valódi katonák. A tiszteken kívül csak fegyvert viselő és ütemre marsírozó

czivilek vannak, akiknek a kaszárnya nem otthon, hanem fogház, a katonai szolgálat nem foglalkozás, hanem kellemetlen kényszerűség, míg a zsoldosnak kaszárnya és katona szolgálat pálya és élethivatás, melyre hajlama, kedve és képessége vonzza. Hogy ma eltértek ettől a rendszertől, azt haladásnak nevezik és talán amíg matematikusok döntenek el a csaták sorsát, nem ok nélkül; de ha ez kifelé előnyös is, befelé annál hátrányosabb következményekkel jár. Hogy a régi rendszert felváltotta az általános hadkötelezettség, annak vajmi nagy része van abban, amit a katonaság válságának mondanak. Nemcsak hogy megkárosítja a népek tőkéjét: a munkaerőt, de egyszersmind épp azokat a törekvéseket segíti elő, melyek leszerelése volna a földadata. A helyett, hogy szilárd támasza volna az uralomnak, inkább vajmi bizonytalanná teszi a hatalmat, mert a katonaruhába bujt polgáremlékekben sokkal kisebb a réglement tisztelete, mint amily erős bennök a néppel való összetartozás érzése és fölötte kétséges, hogy a kritikus pillanatokban merre fordul a fegyver csöve. Így válik veszedelmessé az általános katonai kötelezettség népekre és kormányokra egyaránt: amazoktól elszívja az életerőt, ezek pedig nem tudhatják mikor találhatnak ellenséget az őrség helyén. Azok a néger katonák akiket Afrika egyik területéről a másikra visznek csatázni és akik zsoldért végigküzdi a hadjáratokat, mint ahogy a napszámos felaprózza a fát, ezzel szemben nemcsak előnyösebb helyzetet jelentenek, de természetesebbet is, és megfelelően az evolutio törvényének, mely a munkafelosztást és a foglalkozások szerint való differenciálódást tanítja: zsoldos mivoltuk régiségében a legmodernebb fejlődést tüntetik fel. Irigylésre a sorsuk nem igen ad okot; de mint adatot följegyezhetjük a jövő alakulások számára.

Ám a fekete földrész még más dolgokban is a legmodernebb hely a világon — úgy értve ezt, hogy a külügyminiszterek ott fabrikálják a jövőt, a viszonyok pedig a hozzávaló emberanyagot. Europa hatalmi érdekei annyira átszálltak a legszélsőbb Kelet után a legmélyebb Délre, hogyha akadna egy új Offenbach, aki úgy kitudná fejezni zenében a mai világpolitikát, mint ahogy a *Szép Helena* meg a *Párisi élet* muzsikája hozzáillik a második császárság politikájához, elengedhetetlen kötelessége lenne, hogy meg ne feledkezzen az afrikai tam-tam motívumról. Mint valami vezérária, úgy vonul ez ma végig a külügyi hivatalok koncertjén és nem hagyja érintetlenül a népeket sem, akik között a malom alatti politikusok ime nagyot haladtak Goethe óta, mert már nem azon tanakodnak legszívesebben, hogy mi történik — *hinten in der Türkei*, hanem hogy mi lesz Transvaal-ban?

Nos, lesz ahogy lesz. Ahhoz, hogy marad-e a hollandusok uralma vagy pedig az angolok lesznek a győztesek? — egyelőre kevés a közünk; de más szempontból, sub specie aeternitatis nézve, annál jobban érdekelhetnek az a világ, mely ott a kezdők munkája után kibontakozik és azok a prima energiák, akik ott érvényesültek. És miként az afrikai zsoldosokban egyesül a múlt emléke a jövő programjával, ezekben az afrikai államférfiakban és a közélet protagonistáiban együtt van a multak embere a Nietzsche próféciáinak a beteljesülésével. Mintha a

XVI-ik század nagy kalandorai támadtak volna új életre, úgy tűnnek fel Dél-Afrika tegnapi és mai urai, és mintha csak a *Herrenrecht* legideálisabb melegháza volna az a öld, úgy hámlik le ott mindaz a nyűg, amit a régi világ az egyéniségre rakott és orvos, kötél-tánczos, bukott kereskedő szabadon fejlődik hódítóvá, börze-királylyá és ország-alapítóvá, uralkodók barátjává és népek vezérévé.

Heine a memoire-oknak készült jegyzetekben megemlékezik egy nagybátyjáról, valami nagy stílusú világcsavargóról, akinek kalandjai ismeretlen országok intenzív életének képzeletével gazdagították eszmélkedését és hevitették a vágyakozását. Ilyesforma hatással van reánk a dél-afrikai kalandorok tüneményes pályafutása; megadja az esztétikai gyönyörűséget a politika szigorú érdek-harcában, ami elég ritka és elég becses, hogy elfelejtsük kedvéért a hasznossági mérlegelést.

Simeon.

Krónika IV.

A kávitel győző.

— *julius 21.*

Triesztbe, hogy horgonyt vetett

A híres admirális,

Egy újságíró sietett

Őt kikérdezni máris:

»Igaze, hogy a tenger vize nedves?«

S *Dewey* ellátta jó tanácssal őt;

»Uram, ha önnek egészsége kedves,

Ne igyék kávét ütközet előtt!«

»A győzelemnek, higgye el

Ma ez csupán a titka,

Akár hadihajó se kell,

Mely könnyen tesz szert likra.

Fölösleges az ágyu bősé golyója,

Mely egykor annyit össze-vissza lött,

A hadvezér, hogy őt az isten ója,

Ne igyék kávét ütközet előtt!«

»A taktika garast sem ér

És a ravaszság semmi —

Minek ma már a hősi vér?

Hősnek ma könnyű lenni.

Könnyű elérni minden győzedelmet,

Melyet az ember álmódzva szőtt —

Arra vigyázzon csak, hogy mindemellett.

Ne igyék kávét ütközet előtt!«

»E jó tanácsom, meglehet,

Hogy egy kicsit kalandos,

De kávé, mégis árt leved

Kiváltképp, hogyha langyos.

Azért uram, ha ütközetbe indul,

Vagy egyszer óhajt meghódítani nőt —

Hogy meneküljön sok-sok lelki kintul,

Ne igyék kávét ütközet előtt!«

Az újságíró szótlan állt,

Pirulva, meghatottan,

S mely meghatott vón egy sakált

Oly esküt tett le ottan.

»Ugy éljek én — suttogta önfeledten —
Hogy jó tanácsa már szívembe' nőtt.
Tengernagy ur, de ön meg én, mi ketten
Nem iszunk kávét ütközet előtt!«

»Megirom ezt lapomnak én
S lapom elterjedt egy lap,
Holnapra tudja ifju, vén,
Hogy mit beszéltünk tegnap.
S fogadni mernék — tartja fogadásom?
Hogy férfi, asszony, szőke, barna, rőt,
Zsidó, keresztény kap e jó tanácson
S nem iszik kávét ütközet előtt!«

Aztán egymás nyakába hullt
A két kiváló ember
Majd a reporter elvonult,
És csöndes lett a tenger.
Az admirális még sokáig állt ott
S a messzelátóval követte őt
Oszbucuszóul utána kiáltott:
»Ne igyék kávét ütközet előtt!«

Incebus.

INNEN-ONNAN.

△ 14. §. A kiegyezés ügye ime véglegesen rendezve van, mi sem természetesebb tehát, minthogy most már a kiegyezés ügyének rendezésébe foghat a két kormány. Ezt az ügyet ugyanis szintén rátóti módon kezelték. Rátóton fölépítik a házat, aztán borsót szórnak alája, úgy tolják oda, ahová való. A kiegyezést is így kellett csinálni. Megcsinálták itt minálunk s most borsón tologatnák át Ausztriába. — És hogy, hogyan, a kipróbált rátóti szer most nem akar szuperálni. A borsó nem csuszik s a házikó egy helyben marad. Ezt úgy nevezik, hogy bonyodalmak a végrehajtás körül. Józan ész szerint ez azt jelenti, hogy bolondságok a megkonczipiálásnál. Mert rossz törvény az olyan törvény, mely mindenképpen szép, üdvös és fényes, *csak* végrehajtani nem lehet. Ez a csekély utóbaj voltaképpen a legfontosabb, mert a törvény éppen az életben való hatásánál fogva volna törvény. Most az osztrákok lázonganak, Thun Ischlbe megy, oda kellene menni Széll Kálmánnak is, de mivel eleve megirták ezt, ennél fogva Rátóton marad, csak azért, hogy a hirt megczáfolhassa. Ez is rátóti tempo. Az országgyűlésnek hosszú vakációt adott, hogy legyen érkezése az osztrák ügyeket zavartalanul rendezni, most pedig a birtokán gunyaszt, mivel ugyanis hosszú a vakáció. Egyszerre aztán majd szorol a kapcsa s az összeülő országgyűlésnek jelenteni fogja, hogy keserves tárgyalások miatt Bécsbe kell mennie. Probatum est.

* * *

△ Ott leszek. Ezt mondta Wlassics Gyula a deputációnak, ezt írta Jókai Mórnak. Ott lesz a segesvári Petőfi-ünnepen. A régi rendszer emberei nem hisznek a füleiknek. Lehetséges-e? A kormány csakugyan megjelenhetik Petőfi ünnepeltetésén, anélkül, hogy Bécsben baja támadna? Bánffy szökött Kolozsvárra, Wekerle rá se hederített Aradra. Wlassics meg azt mondja: *ott leszek.* — Igaz, azt is mondta, hogy gyomorgörce van. Nem akkor, hanem már most. Addig talán elmulik. De ha nem mulnék el, hát akkor tudni fogja az ország, hogy neki már most volt gyomorgörce s nem ad hoc szerezte be. Ne tekintse senki kifogásnak, mert ő el *akar* menni. De ha még sem mehetne, hát majd ott lesz az államtitkár. Ezzel aztán el van intézve az ügy, közmegelegedésre s én a haza nyugalmá

ról kezeskedem, meg a szeretetreméltó Wlassicsnak minden hajszáláról felelek, ha majd a Petőfi-ünnepség napján az a nyakas gyomorgörcs rászabadul szegény Wlassicsra és nem engedi Segesvárra menni. Nem kifogás lesz az akkor, hanem valóságos gyomorgörcs. S ezzel a kormány a kiegyezési praxist átvitte a hazafias ünnepek ügyére is, az önálló vámtérület jogi állapotához csatlakozik a kormány részvételének jogi állapota.

* * *

◎ **A kis emberekért.** A hányszor új kormány mutatkozik be, a miniszterelnök és a szakminiszterek egyik legelső szava az, hogy: valóban itt az ideje, fontolóra venni az állami tisztviselők helyzetét, megcsinálni a szolgálati pragmatikát, s »mihelyt a pénzügyi helyzet megengedi,« általánosságban megjavítani a fizetéseket. Minden új miniszter elmondja e hagyományos frázist, mert minden új seprő jól seper. Mennyi remény kél e szokásos ígéret nyomán! A kis emberek lelkesülten üdvözlnek a rég várt férfit s újult erővel mozognak a borszéken. A miniszter azután fontolóra veszi a tisztviselők helyzetét, s addig fontolgtatja, míg végre megbukik. Egy másik ur lép a helyébe, az is elmondja az ismeretes beköszöntőt, a számtisztek és napidijasok reménye újra éled. Ide s tova huszonöt éve, hogy reménykednek, hiába. Néha persze elunják a várakozást, s »mozogni« kezdenek. A mozgolódásuk abból áll, hogy üdvös javaslatokat dolgoznak ki, s aztán küldöttséget menesztenek a miniszterelnökhöz, a pénzügyminiszterhez, végül a kabinetnek ahhoz a tagjához, aki a legjobban atyáskodik velők, s akinek a beszéde a legkenetesebb. Az ilyen küldöttségek néha zord, néha fölötté szíves fogadtatásban részesülnek, a miniszter temperamentumához képest, az eredmény azonban mindig egy: utalás a görög kalendárium ama napjaira, amikor a pénzügyi helyzet annyira meg fog javulni, hogy ezekről az utópiákról is komolyan lehet beszélni. A küldöttség megnyult orral távozik, s beszűnteti a mozgást, míg egy új fölkelő nap új reményeket hoz. Az persze ismét azzal köszönt be, hogy fontolóra fogja venni a helyzetet, s annyi csalódás, oly bőséges tapasztalatok után, ez a frázis sohasé téveszti el hatását. Olyan miniszter azonban, aki e köteles programhoz képest, tenne is valamit a kis emberekért, ilyen miniszter eddig nem találkozott. Az első, aki tesz értök valamit: a rokonszenves Darányi. Amit tesz, az nem sok, de mindenesetre gyöngéd figyelem, s tagadhatatlan, hogy a tisztviselők érdekében törekedik. Darányi ugyanis elhatározta, hogy a maga hibájából eladósodott tisztviselőt nem lépteti elő, mert az ilyennek nincs akkora függetlensége, aminőt a közérdek megkíván. A miniszternek ehhez a szerencsés ötletéhez igazán csak gratulálni lehet. Az új intézkedésnek megvan mindenekelőtt az a jó tulajdonsága, hogy bár atyailag gondoskodik a kis emberekről, egy krajczárral sem terheli meg az állam kasszáját; a tisztviselőknek örömet okoz, s az országnak nem kerül semmibe. A régóta várt általános fizetés-emelésnek ugyan jobban örültek volna a tisztviselők, de ez is valami. Emeli a tisztviselői kar tekintélyét, s az előléptetések örömein mégis csak kevesebb emberrel kell osztozkodni. Hogy aztán az eladósodott tisztviselő hogyan tisztázza magát adósságaiból, ha a munkáját kevésbé fizetik meg, mint a másikat, az az ő baja. Ha nem tetszik neki ez az intézkedés, legalább ezután nem csinál adósságokat. S így közvetve ő vele is jól tesz a miniszter. Nem rögtön ugyan, de annál bizonyosabban. Függetlenné teszi, s tekintélyt ad neki, ami mindig többet ér néhány forintnál. A tekintélynél semmi se becsebb; kár, hogy a hivatal-szolgákat már nem lehet ebben a pénz-nemben fizetni.

* * *

** **Asszonyi nyomorúság.** Női nyomorúságot látni: rettenetes. Annyival rettenetesebb, mert a női nyomor mélyen elrejtőzik a szalmakalapok és kartonruhák alatt, nem kér eget és tőr. Ha a férfinak nincs egy garasa sem, ha a férfi teszi föl a négy év előtti szalmakalapját, ha a férfi éhez,

az leri róla, az kézzelfogható nyomorúság, míg a nő egy kis csokorral vagy egy kis mosolylyal leplezi mindezt. A nő nem látod meg, ha nincs pénze, ha öt év előtti kalapját igazítja át, ha kávé ebéd és sós kiflit vacsorál; Isten különös adománya, hogy nem ri le róla: a nő nyomora sirba van rejtve. De a nő helyzetén mégis segíteni iparkodnak, s a nőket emancipálták. Megteremtették a nőpostás állásokat, feltalálták az írógépet, megnyitották a női gimnáziumokat. És fölfedezték a női nyomort. Most, hogy egy-egy családi dráma felleplezi a női családtag életét is, most, hogy látod, mint kapaszkodik az a szegény lány a telefonközpont hallócsővébe, vagy az írógép betűzőjébe, látod azt is, hogy ez az emancipáció voltaképp egy csomó proletárrá vedlett asszonyt és leányt vetett fölszínre. Istenem beh másnak is képzeltük az emancipációt! Mily másnak láttuk az első leánygimnáziumot és az egyetemre járó nőket, s mily mások lettek a valóságban, ahol az elvet a tény váltotta föl! Ebbe a világba vetett fényt annak a szegény öngyilkos családapának a levele, melyet a vagyonos osztályhoz intézett. Az egyik lánya diákkisasszony, a másik orvosnővédek... és az apának meg kellett hálnia, mert nem tudta a tandíjat tovább fizetni. A vagyonos osztály pedig a revolverlövés fényénél megpillantotta azt, amit minden nő rejteget: az asszonyi nyomorúságot. Láttad a két lányt, amint könyveik mellett éheznek, amint sápadtan, rongyos ruhában járnak az egyetemre, amint szenvednek és tűnnek, hogy egykor egy szép, egy elegáns elvet megvalósítsanak. A női emancipáció és ez a kép, beh szörnyű két ellentét!... És azok a szép egyéb találmányok: az írógép, meg a postai alkalmazás, a női könyvvitel és a női diurnizmus a kivitelben mily szörnyen szomorúak! Amit keresnek az voltaképpen elmegy villamos vasutra, esernyőre, cipőre, ebédre és egy kis ruhára, cserébe pedig odaadták azt, ami legfőbb ékességek s közös tulajdonuk: a női méltóságot, a női büszkeséget. A női nyomort akartuk leküzdeni s a női nyomort tettük kikapartba, kipingáltunk egy szép elvet s a szép elv megvalósulása egy elszomorító kép, amely szomorúan kiáltja: Emancipáljuk vissza az asszonyokat.

* * *

** **Mérgek.** A hivatalos statisztika, amely évről-évre egy csomó kabátos, kalapos, gondolkodó számot lök a világba, idén is némely figyelemreméltó adatot közöl. Így érdekes a mérgezések statisztikája, amely sok eddig ösmeretlen dologra vet fényt. Ha, például, valaki előtt fölvetnék a kérdést, nálunk egy esztendő folyama alatt hány ember mérgezte meg magát morfiummal? regényekhez és drámákhoz szoktatott gondolkodásunk legalább 100-ra becselné e számot. Valójában azonban csak 7 ember volt morfinista, s így a számos novellából és férczdrámából, mely a morfiomos üveg körül tánczol 99⁰/₀-ot meg kell semmisíteni. Vagyis az életben, háláisten, józanabban gondolkozunk, mint az arisztoteleszi pánt alatt, s azok a jó fantáziával megáldott urak, akik a morfinizmust ecsetelik, egyelőre még csak kísérleti nyulakon végezhetik megfigyeléseiket. Igen kevés a strichnin mérgezés is, amelyről azt mondják, hogy Angolországban a legdivatosabb. Nálunk össze-vissza egy ember nyult a strichninhez, a minthogy az arzénikum, az atropin stb. szintén csak egy hívót kapott. Ellenben kegyetlenül előljár a marólug, a külvárosi tragédiák e nevezetes tényezője. Maróluggal 127 ember próbálkozott meg, s a java percztje bele is halt. Ebből látszik, hogy ez a mérge még mindig félelmetesen népszerű és félelmetesen erős, jóllehet azt az író, aki maróluggal merne dolgozni kiballotiroznák az Otthonból. A marólug fölötté kemény és rettenetes halál; kemény és rettenetes mint az az élet, amely körötte forog. Biztos, fájdalmas, büntető pusztulás: erős akarat és megfontolt szándék kell, míg valaki hozzája nyul. A hisztérikus morfiom, az idegyöngye atropin, a perverz arzénikum mind csak amolyan sejtelemszerű árnyékok, amelyek olykor-olykor feltűnnek, de megint elsiklanak, míg a marólug diadalmasan és dönthetetlenül uralkodik a szakácsnék, cseléd-lányok és munkásasszonyok fölött. Ez a retentő halálnem

önkéntelenül is kemény életre, arra vall, hogy vannak még erős emberek, 127-szer annyian vannak, mint a hisztérikusok. S amig maróluggal mérnek és tudnak az emberek meghalni, addig talán nem is kell féltetni a nemzedékeket: szilárd és jó fából vannak faragva katonát adó anyáik.

* * *

*** * Orvosok kartellje.** Lesz talán orvosi kartell is, legalább vidéken erősen agítálnak mellette. Innét már csak egy lépés, hogy az orvos részvénytársasággá alakuljon át. Nem is rossz idea s meghozná a maga perczentjeit. A Nothnagel-akczia legalább úgy állana, mint a Pesti hazai, s a Korányi, a Kétly, a Bókay-szelvények szintén tisztességesen fizetnének. Nálunk amugy is minden részvénytársaság, mért ne lehetne az orvosi tudományt is ilyenformán kihasználni? Ahogy a vasnak, a köszénnek, a cukornak meg van a maga szigorú kartell-ára, úgy a torokgyulladás, a difteritiszt és a tifuszt is fix-árakhoz lehetne kötni. És ha már itt volnánk, tovább mehetnénk. Ahogy meg van a vASFeldolgozó gyárak kartellje, úgy a vas-szállítók is kartellben vannak, s ha a sarkukra állanak ők tartják a vASFeldolgozókat. Vagyis, ha nem szállítanak anyagot, a vasgyárnak nincsen dolga s dividendája. Alkalmazva az esetet: a betegek is kartellbe áthatnának, egy trust például összevásárolhatná mind a torokgyulladásosokat és pórázón tarthatná az orvosokat. Ha nincs torokgyulladás, nincs orvosi honorárium, s így a betegek érdeke is meg volna védve... Mindenesetre szép volna, ha a Nothnagel-részvény-társaság schlussokat kötne gyomorkattarusokra s a tőzsdei tudósítá sokban ilyeneket olvasnánk:

Nátha áprilisra	8.75—8.76
Nona augusztusra	4.77—4.78
Influenza decemberre	5.47—5.48
Schwenninger elsőbbségei	381.12—
Leroux-járadék	1002.50—

Isten éltesse a budai orvosok szövetségét!

* * *

*** * Nyílt-tér.** A nyár a Nyílt-terek korszaka. Tessék elolvasni az ujságokat: nincs bennük semmi, ám a Nyílt-tér, ez a pikáns rovat, melyért senki felelősséget nem mer vállalni, mindig néhány gyöngyszemmel kínálkozik. S míg télen az ember meglehetősen egykedvűen veszi tudomásul, hogy a Krondorfi víz a legjobb és, hogy Sándor haza jöhet, mert minden meg van bocsájva, nyáron ez a rovat megnő s az ujság lényeges alkotórésze. Mi több, nyáron az ujság merit belőle s a Nyílt-tér átvándorol a napi hírek és cikkek hasábjába. Két érdekelt példát az, hogy a Bácskában kinyílttereztek egy szerkesztőt, meg egy orvost s hogy ők összekaptak fölötté: avagy ki törődne vele, hogy a Mészárosok és Hentesek Hetilapját szintén lenyíltterezte néhány jéggyári felügyelő s ebből polémia lett? De július közepén, paradicsomérés idejében, ezek a tények megnőnek, mint kovászbán az uborka s eget kérnek. Ki venné rossz néven? Szívesen üdvözljük tehát a Nyílt-terek uralkodását, annival szívesebben, mert kitetszik belőlük, hogy minden ellenkező híresztelés dacára: itt a nyár!

* * *

*** * Transvaal.** Cecil Rhodes-t Cambridge-ben nemrég disz-doktorrá avatták. Piros selyemtalárt raktak rá, s az egyetem derék rektora második Scipio-nak nevezte őt el. Az ünnepély nagyon szép volt, a minthogy általában a nagy angol férfiak mind igen szépen megmosakodnak, tiszta gallért vesznek és kifogástalanul öltözködnek, ha arról van szó, hogy fáradozásaik gyümölcsét élvezzék. Cecil Rhodes azután megint letette a selyemtalárt, kezébe vette a Zacherlin-fecskendő s irtotta a boerokat Transvaalban. Idők múltán megint valami ünnepre tér vissza Londonba vagy Oxfordba, s akkor ismét smart gavallér lesz, csak egy kis Zacherlin szag fog arra emlékeztetni, hogy mi

az ő hivatása. Vannak külvárosi jourok és házi bálók, ahol szintén így járnak el. A jourt megelőző napon a poloskákat gondosan kiirtják, s a vig vendégek csak igen csekély Zacherlin szagot éreznek, de arról, hogy néhány óra előtt minő hajsza volt a pompás termekben, mitsem tudnak. Maga Angolország parlamenti és társadalmi báljaikor mindig ilyen tiszta terem, de az a kis szag, hiába, rajta van. A legtökéletesebb országgyűlése van s a legtökéletesebb emberek lakják, mégis Kitchener lord a máhdi hamvait a tengerbe dobhatja, az angol katonák dum-dum lövegeket gyártanak, s Transvaalban úgy irtják a boerokat, mint a poloskákat. Szegények, alig hogy megszívják magukat egy kis aranyvérrel, máris rajtok ütnek és kergetik őket. A transvaali ügyek végét nem nehéz előre látni, Angolország ki fogja zacherlinezni az aranykeresőket. Aztán megint házi bál lesz Cambridge-ben, szép beszédek fognak mondani, a selyemtalárok felvillognak, a parlament ajándékokkal rukkol ki, s a királynő arczképének kerete megül csak egy csöpp, épen csak egy csöpp poloskaszag fog a parfümös szobában végigáradni.

* * *

☉ **Dewey Triesztben.** Arra a hirre, hogy Dewey admirális, a kavitei győző, négyszázötvenhét fehér ruhába öltözött fehér-, sárga-, réz- és sárga-réz bőrű matróz, továbbá négyszázötven hét fehér ruhába öltözött katona-köteles pávián és bögőmajom kíséretében megérkezett Triesztbe, kitűnő dolgozótársunk: Idem mester, *A Hét* harctéri tudósítója, ismeretes, sőt közmondásos gyorsaságával azonnal leutazott Triesztbe, hogy a new-yorki legendák hőseitől néhány bizalmas apróságot tudjon meg a lefolyt spanyol-amerikai háború epizódjairól. A spanyolok leve-rője a *N. Fr. Presse* tudósítójával együtt fogadta katonai dolgozótársunkat, s hazugságban megöszült barátunk e találkozás részleteiről a következőket sürgönyzi:

»Ahogy a kikötőben körültekintettem, azonnal megismertem amerikai vendégünk hajóját. A hajó oldalfalán ugyanis, Góliáth-betűkkel, a következő sorok voltak olvashatók:

»JONATHAN ÉS DOLORES

VAGY:

A CZETHAL ÉS A SIRÁLY.

— TIZENHÁROMEZER SPANYOL A VÍZ ALATT. —

— A KAVITEI GYŐZELEM EMLÉKÉRE ÖNMAGÁNAK EMELTE A DICSŐSÉGTŐL MÁMOROS AMERIKA. —

☛ BŐVEBB ÉRTESÍTÉS HELYETT:

EGYESÜLT ÁLLAMOK (WASHINGTON) ÉS DEWEY V. S. O. P. (CAVITE) =

— JEGYESEK !!!

Megpillantván a parancsnoki hajót, arra irányítottam lép teimet, s a hajóhidhoz érve, névjegyemet átnyújtottam az őrt álló ifju páviánnak, kinek fehér ruháját az őv hátulsó része alatt egy jókora kék folt tette különösen pittoreszkké.

Azonnal a hajóra vezettek s pár pillanat multán szemben állottam a spanyolok leigázójával. Dewey egyszerű, szimpatikus és joviális ember; miután a bemutatkozás megtörtént s a testvériséget megittuk, gratuláltam neki a kavitei győzelemhez. Dewey nevetett.

— A győzelem nem olyan nagy dolog -- szólt harctéri tekintélyünkhöz. — Az ember megiszik egy pohár langyos kávé, kigyógyul, aztán körülnéz s észreveszi, hogy győzött. Ez az egész — tette hozzá finom mosolylyal.

— Tengernagy ur már hozzászólt a győzelemhez? — kérdeztem én.

— Ó, igen — felelt a kedélyes V. S. O. P. — Első győzelmemet kilencz éves koromban arattam. Akkor gyújtottam rá az első matróz-pipára — tette hozzá finom mosolylyal.

— Melyek egy tengeri győzelem fő-feltételei? — tudakoltam a hőstől.

— Azt nem lehet előre megállapítani — felelt ő. — Néha egy pohár langyos kávé is megteszi, máskor, ez már szerencse dolga, egy fél rud szalámi s tíz-tizenkét üveg fekete sör nélkül lehetetlen a győzelem. Igen ajánlhatom a csokoládé

tortát kovászos ugorkával s egy-két pohár malnaszörpös pezsgővel. A többit elvégzik a tengerészek. Az ember észre se veszi, és már győzött.

— Mikor győzött tengernagy ur utoljára? — kérdeztem neki bátorodva.

— Tegnap — felelt a vén tengeri róka. — Tudja, én nem vagyok rendben, hogy ha havonkint egyszer-kétszer nem győzők. Ezzel már tartozom az egészségemnek.

— Megengedi az admirális ur, hogy tengerészeti elveit publikáljam? — kérdeztem, látva, hogy a N. Fr. Presse tudósítója stenografiai jegyvertetket csinál.

— Miért ne? — felelt Kavite hőse. — Többet mondok: őszintén ajánlhatom a ricínus olajat is uborkasalátával és sherry brandy-vel. Ne feledje el azonban — tette hozzá finom mosolylyal, — hogy a hadvezér inspirációja nem minden, s néhány matróz, aki a tűzbe megy, nem fölösleges a legbiztosabb győzelemhez sem.

Megköszöntem a felvilágosítást, s néhány üveg gin elfogyasztása után távoztam a hajóról. A »Hôtel de la ville«-be megérkezve, azonnal fölvettem a *trieszti hős* nevet.

Mivel harcászati jelesünk e tudósítást kábel-sürgőnyvel, a csöndes óceánon át, küldötte el czimünkre, s ő maga negyvennyolcz órával korábban érkezett meg, mint sürgőnye: erős a gyanunk, hogy Idem mester, ellentengernagy, a Dewey admirálissal való interview-t, egy budafoki kirándulás alkalmával költötte. De jelentése meglepően egyezvén a *N. Fr. Presse* kétségtelen hitelességű tudósításával, sürgönyét, a felelősség elhárításával, ezennel közzé tesszük.

SZINHÁZ.

A kis litográf. Egy idő óta semmi hirt se hallunk a külföldi színpadok nagy sikereiről. Mintha minden partitúra és szövegkönyv egyszerűen befagyott volna, s az lrodalom szent alakja Párisban meg Londonban pusztá tarlókon járna. Persze a kis litográf is megkívánja a nyári vakációt, s a kis litográf nélkül nincsen siker. Ez a kis készülék nagy kópé, ami kikerül belőle az mind szenzációs, a gépezetnek en-gros dolgozik s a fokozások közül csak a superlativust ösmeri. Ez a litográf nem egyéb, mint az a készülék, amelyen a színház-igazgatók a kommunikéket csinálják, hogy azután a lapoknak elküldjék színre kerülő darabjaik előzetes, gazdag csemegéjét. Annyi esze persze minden igazgatónak van, hogy az ő darabját kürtölje ki a legjobbnak, s a lapok ezen a réven megtakarítják a külföldi levelezőket. Ám nyáron nincs direktció, nincs litográf, s ennél fogva nincsen siker. Páris meg London csöndes, Madridban hallgat a zarzuéla, Németországban nem lopnak a zeneszerzők. Egyáltalán, mintha csak Kövesi Albert meg Fehér Jenő irnának, a többi, a nagy világ nem létezik. Milyen más élet lesz azonban augusztus 15-ikén! Egyszerre mindenfelől örült sikerek, diadalmenetek, kifogott lovak és befogott örültek, akik a mű hatása alatt eszüket vesztették. A külvilágtól nem szép, hogy nyáron ilyen hallgatag természetű, s az igazgatóktól sem előzékenység, hogy kánikulában egyszerűen befogják a litográf száját. Ezt a kedves kópét szabadjára kellene eresztene, hadd csacsogjon tovább, hadd jelentse a Varney-k, Roger-k, Feydeau-k győzelmeit, hadd tudjuk meg mi ujság oda-künt, s ne maradjunk el Makó Lajos mögött. Budapesten ugyanis csak a litográf az egyetlen, aki tudja mi az az Odeon és a Théâtre des Nouveautés, és mit adnak ott elő? Vagy legalább annyit megtehetnének a direktorok, hogy a Phönix-litográfok árjegyzékét az érdeklődőkkel közölnék. Milyen szép volna, ha minden családnak meg volna a maga kis színházi tudósítója, s a familia legifjabb csemetéje irná a híreket! Akkor talán néha az is megesne, hogy Feydeau és Varney megbuknának, s a külföldi viszonyokról valamivel alaposabb információkat kapnánk...

Külső védelem. A minap olvastuk egy fővárosi hírben, hogy a Rácz-fürdőnek megadták a külső védelmet. Azaz: a Rácz-fürdő közelében még három kilométerre se szabad mély kutat ásni, nehogy a fürdőház vizét elvezessék. Legközelebb, úgy halljuk, Kövesi Albert, az ó-budai színház, direktora fog külső védelmet kérni. Kövesinek ugyan nincs fürdője, de van egy színháza, amelynek kitűnő a ventilációja (hála a téli zivatarok rombolásainak). Ez a ventiláció azonban, amely hasznos, bizonyos tekintetben épp oly veszedelmes: ugyanis keresztül lehet rajta hallani a muzsikát. Ilyen módon Ó-Buda összes zenekedvelő izraelitái, valahányszor Sulamith-ot adják, a színház körül helyezkednek el és ott élvezik a zsidó muzsikát. Így van, hogy emberek, akik még nem látták Sulamithot, jobban ösmerik, mint a karmester, aki mindennap eldirigálja. Ezért szükséges a külső védelem, amelyet a főváros bizonynyal meg is ad. Végre is egy szegény ó-budai igazgatótól nem lehet kívánni, hogy a Sulamithot balet-té alakítsa át!

Nyári mûzsa. Figyelmes szemmel észrevehető, hogy minálunk a színházak fejlődésével átalakul a nép mulatsághajlama. A színház hódít és a multság hozzáidomul. Néhány évvel ezelőtt a kóklereké és csepürágóké volt a városliget, az idén már a színházaké. A tűzijátéktér bódéi között ma a *Dalos Színház* uralkodik, tavaly ez is még orfeum volt. Akkor rövid szoknyás kisasszonyok rikácsoltak benne, most igen kedves egyfelvonásos énekes darabokat adnak elő benne vidéki színészek, gondos betanulással s bizony, igazi színházi ambícióval. A publikum pedig mulat mellette, minden előadásra megtölti a nézőteret, nevet és tapsol s maga sem tudja, hogy ezzel művelődik. Ósbudavárban is valóságos színház van, ahol premiéret tartanak s igazi színészek játszanak, valóságos magyar írók darabjaiban. Ez az idő jele. A népmultság formája igen konzervatív s nagyot jelent, ha erre sikerül átalakító hatást gyakorolni. S noha nyáron s a tűzijátéktéren csinálja csak, a *Zöldi Márton* irótársunk érdeme mégis igen nagy, sőt nagyobb, mint a népszínházé, mivel ez a jeles kőszínház csak hivatva van a népet nevelni, a *Zöldi Márton dalos színháza* pedig valóban neveli is. Néhány év mulva szegény *Zöldi Mártonnak* még nagyobb lesz az érdeme, mert sikerén fölbuzdulva valószínűleg a többi varieté-bódé is átalakul színházzá s támad neki éppen kezdeményező érdemeinél fogva számos konkurrense. A tűzijátéktér ezzel velejében átalakul, megszűnik a bécsi vurstli mása lenni s éppen csak a Paprika Jancsi, meg a Barokaldi cirkusza marad meg a hagyományos látnivalókból. A vurstliból nyári színházak telepe lesz és a nép durvább czivakodásából nemesebb szórakozás. Ennek az érdeme pedig *Zöldi Márton* kollegánké lesz, ha tönkre is megy belé.

Rejtelmes nagyságok. Kezembe veszed, nyájas olvasó, napilapod valamely számát és nagy unalomban elolvasod a színházi rovatot is. Fővárosi nyári színház... Városligeti szinkör... vajon érdemes-e bekukkantani egyikbe, vagy másikba? Megtudod, hogy tegnap adták az *Egyszínű zebra* című bohózatot, melynek czimszerepében a vidéki színészet igen érdemes és ismert művésznője arat diadalt. Aztán csak megakad a szemed a következő passzuson: »A kitűnő primadonnán kívül méltó feltűnést keltett *Döbröközi Gabriella* kisasszony, aki új csillag a hazai művészet egén, de kis szerepében is magára tudta vonni a közönség figyelmét. A sokat ígő fiatal művésznőnek remek színpadi megjelenése és bájosan csicsergő hangja kiválik egész környezetéből... stb.« Te, aki érdeklődöl a művészet iránt, különösen, ha fiatal, érdeklődve jegyzed meg magadnak a fölfedezett új csillag nevét és elhatározz magadban: teringettét, ezt meg kell nézni. Ilyen fiatal és már is ennyire figyelemre méltó! — Aztán csakugyan ellátogatsz a szinkörbe, végignézed az *Egyszínű zebra*-t s buzgón várod a tüneményes *Döbröközi Gabriella* jelenését. Jelenést jelenés követ, fölvonás után fölvonás mulik s a fölfedezett új csillag csak nem jön sorára. Végre a darab vége felé már színlapot kérsz és keresed a nevét: kit játszik voltaképpen? A színlapon nincs a neve. Mi az? Megszólítod végül a jegyszedő asszonyt: ugyan

kérem, Döbröközi Gabriella nem játszik ma? — Dehogy nem, feleli a nyájas aszonsyág, ott a baloldalon áll, a harmadik a kóisták sorában. S szíves mosolylyal teszi hozzá: Akarna talán neki üzenni valamit? — Elhiszem. Csakugyan, szép sugár lány és a kritikusnak igaza is van, kórusban énekelvén, van miből kiválni a hangjának is, az alakjának is. De hogy kerül egy merész fordulattal neve a primadonnák mellé? — A feleletet ott nyomban megkapod. Előtted egy helyben néhány fiatal ember áll és tüntető hangossággal árulja el, hogy újságírók. Az egyik sűrűn emlegeti Gabriellát, a másik Mariskát. Tehát így vagyunk. A művészet nyári csillagával korrespondeál a kritika nyári génusza. A szabadságos műtész helyébe valaki az ingyen jegy kedvéért magára vállalja a tudósítás fáradságát s a tudósítás hatalmával szerez magának egy kis nyári viszonyt a színpad valamelyik csillagocskájával. Gabriella kisasszony a kritikussal együtt kerül bele az újságba s vele együtt mulik onnan el. Mire beköszönt a szeptember, Gabriella ismét ismeretlen kóristalány s a kritikus pénztintézeti tisztviselő. A multból csak az emlék marad, de ez sok is, meg édes is. Csillag és kritikus per te gondolnak egymásra.

Sulamith muzsikájának zongora kivonata megjelent Bárd Ferencz kiadásában. A gyönyörű, művészi értékű zene csakhamar el fog terjedni és becsületet szerez mindazoknak, akik a homályból kiásták. Ezek közé tartozik a Kisfaludy-színház karmestere: Donáth is, aki az operát hangszerelte és fáradságtalan ambícióval dolgozott a betanításán.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar agrár- és járadékbank részvénytársaság $4\frac{1}{2}\%$ -os zálogleveleire, melyeknek első kibocsátását egy a magyar leszámítoló és pénzváltóbank, a bécsi Union-bank és a berlini Berliner Handelsgesellschaft vezetése alatt álló konzorcium vette át, az aláírás f. hó 25-én fog megtörténni. Az aláírás alá kerülő záloglevelek névértéke 12 millió korona. Ezen címletek minden év február, május, augusztus és november 1-én esedékes szelvényekkel vannak ellátva, $4\frac{1}{2}\%$ -kal kamatoznak és 50 év alatt teljes névértékben sorsolás útján fizettetnek vissza. A magyar agrár- és járadékbank lemond arról a jogról, hogy ezeket a zálogleveleket 1908. január 1-ig cenvértálhassa. A záloglevelek adómentesek, óvadékképesek és községek, testületek, alapítványok, gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek gyümölcsöző elhelyezésére alkalmasak. Az aláírási árfolyam 200 korona névértékenként 99 frt 80 kr. a f. é. május hó 1-től az átvétel napjáig járó $4\frac{1}{2}\%$ kamatokkal együtt. Aláírások elfogadtatnak a magyar leszámítoló és pénzváltóbanknál és a magyar agrár- és járadékbanknál Budapesten, a magyar leszámítoló- és pénzváltóbank fiókjainál Pozsonyban, Fiumében és Kolozsvárott, a Berliner Handelsgesellschaftnál és az A. Schaaffhausen'scher Bankvereinnél Berlinben, a Deutsche Effekten und Wechselbanknál Frankfurtban, az Amsterdamsche Banknál Amsterdamban, a Coatee Son. & Co. czégnél Londonban és az Union-Banknál Bécsben és Triestben.

Az »Anker«, élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyarországi vezérképviselőség: Budapest, VI., Deák-tér »Anker-udvar«). 1899. június havában benyújtott a társaságnál 895 ajánlat 2,504.185 frt biztosított összegre és kiállított 866 kötvény 2,237.543 frt összegre. — A befolyt díjak összege 590 202 frt, a kifizetett károké 141.641 frt — A 8 havi időszak alatt benyújtott 5.351 ajánlat 14,760.571 frtra és kiállított 4.909 kötvény 13,243.607 frtról. Díjakért bevett 4,053.819 frt. Károkért kifizetett 518.554 frt. — haláleseti biztosításoknál A. osztályterv szerint a nyeremény-osztalék az elmúlt évben az évi díj 25% -át tette ki. A vegyes- és takarékpénztári biztosításnál B. osztályterv szerint az összes befizetett díjak 3% -a fizettetett ki nyeremény-osztalék gyanánt. A társaság vagyona 1898. december 31-én 65 millió forint. Biztosítási állomány 243 millió frt. Eddigi kifizetések összege 105 millió forint.

Hazi bank részvény-társaság. Az 1899-ik év első felére felállított nyereség- és veszteségszámla adatai a következők: Nyereség- és veszteség-számla. Tartozik: Ügyvivő igazgatóság, tisztviselők és szolgálk fizetése 43.188'47 frt, (41.698'51), költségek 41.704'46 frt, (41.980'43), jövedelmi adó 25.000'— frt, (25.000'—); nyereségegyenleg: nyereség-elővitel 54.600'85 frt, (40.554'75) és folyó évi nyereség 242.653'21 frt, (213.154'97), összesen 297.254'06 frt, (253.709'72). Összesen 407.146'99 frt, (362.388'66). Követel: Nyereség-elővitel 54.600'85 frt, (40.554'75), kamatjövödelmek 262.941'17 frt, (227.490'76), jutalékok 69.115'50 frt, (59'276'35), nyereség idegen értékeken 4.307'57 frt, (4.933'20), nyereség értékpapírokon 6.948'47 frt, (12.113'85), syndikátusi jövödelmek 6.930'73 frt, (10.617'96), váltóüzlet nyeresége a

befizetett tőke 4% kamatainak és az üzleti költségek levonása után 2.302'70 frt, (7.401'79). Összesen 407.146'99 frt, (362.388'66.) A 242 653'21 frttal kimutatott tiszta nyereség kerek számban 30.000 frttal nagyobb, mint volt az előző év első felében és a nyereség-átvitel betudásával az alaptőke 11 890 százaléknyi kamatjának felel meg (az 1898-iki év I. feléhez viszonyítva $+ 1.742\%$). E mellett a nyereség egy része elszámolva és kimutatva nincsen és így az természet-szerűleg a II-ik félév javára lesz fordítható.

HETI POSTA.

K. K. Nem reflektálunk rá.

Sz. G. A forma fölötté áll a tartalomnak, a tartalom azonban alatta áll a kritikának.

Baby. Ignótus.

R. S. Olyan irányu lap, aminőt óhajt, nem jelenik meg francia nyelven; (ezt, zárójelben legyen mondva, jól esik konstatalnunk). Talán próbálja meg a L'Illustrationt, mutatványszámmal azonban nem szolgálhatunk belőle. Talán valamelyik könyvkereskedő.

Nem közölhetők. Éji ór dala. — Fiatalok. — Blanche dala. — Nyári éj.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Selyem damaszt 75 kr.-tól

5

14 frt 65 krig méterenként, — valamint fekete, fehér és színes „Henneberg-selyem“ 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként, — a legdivatosabb szövés, szín és mintázatban **Privát-fogyasztóknak postabér és vámmentesen valamint házhoz szállítva — mintákat pedig postafordultával küldenek,**

Henneberg G. selyemgyárai (cs. és k. udv. szállító) Zürichben.
— Magyar levelezés. Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó. —

ABBZIA.

DR. SZEGŐ KÁLMÁN

Gyermek-szanatoriuma és Vizgyógyintézete

— **ABBZIABAN.** —

Közvetlen a tengerparton 6000 méter kiterjedésű saját park közepén. Fölvéti egész éven át, kisérlettel vagy a nélkül.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,

melynek végbizonyítványa egy évi önkéntesi katonai szolgálatra jogosít és melynek eddig végzett tanulói legelső rendű kereskedő, gyári és bankári czégeknek vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazást, 1899. szeptember 1-én 15. évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet a múlt iskolai évben 243 tanuló látogatta, köztük 196 vidéki, kiknek jó családoknál való elhelyezése ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére. Minden iránt tájékoztató jelentés levelező lapon is kérhető.

Pozsony, 1899. július hó.

Jónás János

igazgató.

Dr. SPITZER arczenőcse

50 év óta minden világrészben küldetik.

Csakis zöld czédulán
levő ezen aláírással
valódi

DR. SPITZER

arczenőcse 35—50 kr.
mosdóvíze 40 »
Szalvator-szappan 50 »
Lyoni-rizspor 50—80 »

eltávolítanak mindennemű arczfoltot, pörsemet, szeplőt és ezáltal finomítják az arczbőrt,

Dr. Kovács kézpasztája,

(csakis félhold alakú védjeggyel valódi) három nap alatt minden kezét gyengédé és fehérré varázsol. Egy üvegtégely ára 60 kr.

Kapható minden gyógyszerárban s gyógyüzletben.

Fő- és szétküldési raktár:

Dr. KOVÁCS ERNŐ gyógyszerár és illatszergyára,
Budapest, VI., Gyár-utca 17. sz.

»Toilett-titkok« című füzetét kívánatra ingyen és bérmentve küld.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legszívesebben
SAVANYU-KUT

Dr. WOSINSKI

Balfi (Wolfs)

gyógyfürdője.

Téli és nyáron nyitva.

Soprontól 10, Nagycenkől 25 percnyire. Enyhe égalj kiterjedt s erdővel borított hegyek által szelektől védett, gyönyörű vidék. Kitűnő vastartalmú savanyúvíz, kén és vasas ásványfürdők, vasas lápfürdők, villamos kénfürdők (dr. Gärtner módszere szerint) villamos fényfürdők, hidegvíz-gyógyintézet. — A legnagyobb kényelemmel ellátva. Reumás bajok, közhvény, vérszegénység, női bajok, elhízottság stb. ellen. — Fürdő-gyógytár, vasuti- és posta-állomás.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész.

IV., Ujvilág-utca 2. sz.

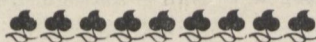
a Kossuth Lajos-utca sarkán.

Fiók-műterem V., Erzsébet-tér 18. sz.

Fényképfelvételek izléses, művészi kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY:

külső, házonkívüli fényképfelvételekre.

Legcélyszerűbb, legtartósabb,
legolcsóbb az

aszfalt-burkolat.

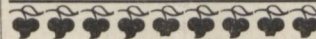
Templomok, tantermek, folyosók járdák, kocsutak, hidak, vágóhidak, istállók, magtárak, műhelyek, kapualjak, udvarok, terraszkok, játszóhelyek stb. aszfalttal burkolását, nemkülönböztetve nedves lakások gyökere szarazzátételét

jótállás mellett legolcsóbban elvállalja

a magyar

aszfalt részvény-társ.

Árjegyzék, költségvetés ingyen!

Magy. kir. államvasutak.

Első osztályú kocsiknak forgalomba helyeztetése a Budapest—ny. p.-u. és Palota-Ujpest között közlekedő helyi vonatoknál.

F. évi június hó 20-ától kezdve a Budapest—ny. p.-u. és Palota-Ujpest között közlekedő összes helyi vonatoknál, a melyek eddig csak II. és III-ik osztályú kocsikkal közlekedtek, I. osztályú szakaszok is fognak a közönség rendelkezésére állani.

Uj, kényelmes gyorsvonati összeköttetés Budapest nyug. pályaudvar és Berlin között.

Az utazó közönség figyelmé felhívatik azon új és kedvező gyorsvonati összeköttetésre, mely f. évi május hó 1-je óta Budapest ny. p.-u. és Berlin között Zsolna—Oderbergen át fennáll.

A nevezett naptól kezdve ugyanis Budapest ny. p.-u.-ról naponta este 6 óra 20 perczkor egy új gyorsvonat indul, mely Berlin-Friedrichstrassera minden nap délelőtt 11 ó. 19 perczkor érkezik. Az ellenkező irányban az indulás Berlin-Friedrichstrasseról délután 4 ó. 25 perczkor és az érkezés Budapest ny. p.-u.-ra másnap d. e. 9 óra 45 perczkor történik.

Ezen új gyorsvonatoknak használata mellett az utazás tartama a fentebbi viszonylatban az eddigi 22 órával szemben csak 17 órával tesz ki, mi mellett az illető gyorsvonatokban Budapest és Berlin között minden kényelemmel berendezett I. és II. oszt. közvetlen kocsik is közlekednek.

Budapest, 1899. június 11.

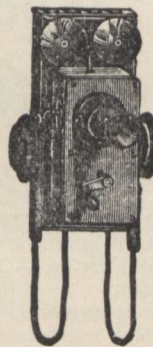
Az igazgatóság.

DECKERT és HOMOLKA

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási-berendezők.

Gyár és iroda: **BUDAPESTEN** VI., Izabella-u. 88. Raktár: V., Dorottya-u. 8.

a m. kir. államvasutak és a magyar állam szállító,

a hangosan beszélő grafit mikrofón

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. —

Készít: telefonberendezéseket központtal vagy körkapesolással, elvállalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítókat, házi sürgönyöket, tűz- és vízjelző-berendezéseket stb.

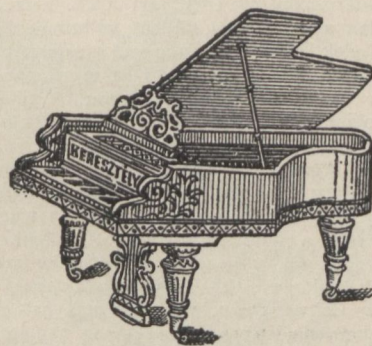
Villamvilágítást

a legszakyszerűbb kivitelben, jutányos áron végez.

Árjegyzékek, költségvetések és ajánlatok bérmentve és ingyen.

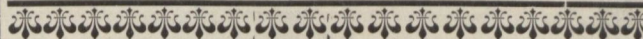
Zongorák és pianinók

saját készítmény, melyek zeneművészeink által a hangszerek gyöngyeinek neveztek el, valamint minden jelesebb külföldi gyártmány, ez időben az egész országban legszolidabban vásárolhatók és bérlehetők Keresztély Sándor zongorakészítő mester mint zongorateremben.

Budapest, Váci-körút 21. sz. (Ipar-udvar.)

Ocska zongorák be is cseréltetnek.

Hol keressük
a legjobb

arczport?

Kérjük a

Müller J. L.

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely úgy nappal, mint éjjel használva, minden arcpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail pouderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégl 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállító
illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű
fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

ALÁÍRÁS

a MAGYAR AGRÁR- ÉS JÁRADÉKBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

12,000.000 korona névértékű

4¹/₂%-os zálogleveleire.

A szelvények negyedévenként február 1-én, május 1-én, augusztus 1-én és november 1-én esedékesek.

A Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság Budapesten alapszabályai 6., 55–60. §§-ai alapján zálogleveleket bocsát ki ingatlan jószágok tulajdonosainak — házakat is ideértve — telekkönyvi bekebelezés ellenében nyújtott kölcsönök alapján.

A jelzalog becsértéke a kölcsön-összegnek és a mindenesetre előzőleg bekebelezett teher-tételeknek legalább kétszeresét kell, hogy képezze.

Ezek a záloglevelek, a melyeknek első kibocsátását egy a bécsi Union-Bank, a budapesti Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank és a berlini Berliner Handels-Gesellschaft vezetése alatt álló konzorcium vette át, »A sorozat« jelzéssel vannak ellátva, 200 korona 1000 korona, 2000 korona és 10.000 korona névértékű darabokban állíttatnak ki, előmutatóra szólnak és a kiállítás napjától a visszafizetésre meghatározott napig február 1-én, május 1-én, augusztus 1-én és november 1-én utólagosan esedékes negyedévi részletekben évi 4¹/₂%-kal kamatoznak.

A kamat-szelvények az 1889. évi XXX. t.-cz. értelmében most és a jövőben minden adó-levonás nélkül váltatnak be.

A záloglevelek kiállításuk napjától számított 50 éven belül minden év február 1-én és augusztus 1-én megtartandó félévi sorsolások útján fizettetnek vissza teljes névértékben. A kisorsolt záloglevelek 3 hónappal a sorsolási határnap után válnak esedékessé. A tőke és kamatok kifizetése bélyeg- és költségmentesen történik.

A Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság lemond arról a jogról, hogy ezeket a zálogleveleket 1908. január 1-ig konvertálhassa úgy, hogy a záloglevelek nagyobb mérvű kisorsolása ezen határidőn belül csak a kibocsátás alapjául szolgáló jelzálogos tartozásokra teljesített rendkívüli visszafizetések mértéke szerint történhetik.

A kisorsolt záloglevelek számai a »Budapesti Közlöny«-ben és a hivatalos »Wiener Zeitung«-ban, valamint más bel- és külföldi lapokban közzétételnek, s kamatozásuk az esedékesség napján szűnik meg.

A visszafizetésnél a záloglevelekkel együtt az összes ezekhez tartozó, esedékessé még nem vált szelvények is visszaszolgáltatandók, ellenkező esetben a hiányzó szelvények összege a tőkéből levonatik.

A kamatszélvények és a kisorsolt záloglevelek beváltása a birtokos választása szerint

Budapesten: a Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaságnál, a Magyar Leszámitoló- és pénzváltó-Banknál,

Bécsben: az Union-Banknál,

Berlinben: a Berliner Handels-Gesellschaftnál,

» az A. Schaffhausen'scher Bankverein-nél,

M/m. Frankfurtban: a Deutsche Effecten- und Wechsel-Banknál,

Amsterdamban: az Amsterdamsche Banknál.

Amsterdamban: a Wertheim és Gompertz czégnél, Londonban: a Glyn, Mills, Currie & Co. czégnél, esetleg más közzétéendő helyeken történik.

Külföldön teljesítendő fizetések a fizetési hely törvényes értékében teljesíttetnek, a bécsi rövid lejáratu váltók mindenkorí árfolyama szerint.

A záloglevél birtokosának követelési joga elévülés által, a tőkére vonatkozólag a lejárat naptól számított 20 év, a kamatokra vonatkozólag 6 év elteltével megszűnik.

A Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság záloglevelei az 1889. XXX. t.-cz. értelmében óvadékképeseknek és a községek, testületek, alapítványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek (1885. évi VI. t.-cz. 13. §-a), ugyszintén a hitbizományi és letéti pénzeknek gyümölcsöző elhelyezésére alkalmasoknak nyilvánítottak.

Ezen záloglevelek biztosításául szolgálnak a jelzálogul lekötött ingatlan birtokokon kívül az 1876. évi XXXVI. t.-cz. értelmében alkotott külön biztosítéki alap, legalább 3 millió korona összeggel és a bank egész vagyona.

Az alapszabályok 16. és 56. §§-ai, valamint az 1876. évi XXXVI. t.-cz.-nek a társaság alapszabályaiba bekelezett 15. §. értelmében a forgalomban levő záloglevelek összege, az ezek külön biztosítására rendelt külön alap huszszorosát nem haladhatja meg.

A Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság 1895. június 1-én alakult meg, alaptőkéje 24 millió korona, mely 60.000 darab teljesen befizetett 400 koronás részvényből áll.

Az igazgatóság tagjai a következők:

Hieronymi Károly, val. b. t. tanácsos, elnök; **Barta Arnold**, ügyvezető igazgató; madarasi **Beck Miksa**, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank elnöke; gróf **Boos-Waldeck Fülöp**, val. b. t. tanácsos, a bécsi Union-Bank igazgató tanácsosa; **Bujanovics Sándor**, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület alelnöke; esetei **Herzog Péter**, nagybirtokos, a Herzog M. L. és Tsa czég főnöke; dr. **Králik Lajos**, ügyvéd; **Leipsziger Vilmos**, nagyiparos; **Minkus Jenő**, a bécsi Union-Bank igazgatója; gróf **Széchenyi Gyula**, val. b. t. tanácsos; **Vöröss Sándor** miniszteri tanácsos, a kormány által kiküldött igazgatósági tag (alapszabályok 33. §-a).

Budapest, 1899. július havában.

Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság.

Ezen záloglevelekből: 12,000.000 korona névértékű részösszeget az alulírott bankok a következő feltételek mellett ezennel aláírásra bocsátanak: 1. Az aláírás:

Budapesten:

a Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság-nál, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank-nál, és ennek budapesti fiókjainál, továbbá Pozsonyban: a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank fiókjainál, Fiumében: Kolozsvárott:

Berlinben:

a Berliner Handels-Gesellschaft-nál,

M/m. Frankfurtban:

az A. Schaffhaus'scher Bankverein-nél,

Amsterdamban:

a Deutsche Effecten- u. Wechsel-Bank-nál,

Londonban:

az Amsterdamsche Bank-nál,

Bécsben:

a Wertheim és Compertz czégnél,

Triesztben:

a Coates Sohn & Co. czégnél,

az Union-Bank váltóüzletében,

az Union-Bank fiókjánál.

az ezen helyeken közzétéendő feltételek mellett.

1899. július 25-én

történik, az illető helyen, szokásos üzleti órák alatt.

2. Az aláírási ár 200 korona névértékenként o. é. 99 frt 80 krt teszen az átvétel napjáig járó 4¹/₂%-os folyó kamatokkal együtt.

3. Az aláírás alkalmával biztosítékul az aláírt névérték 5%-a teendő le készpénzben, vagy olyan értékpapírokban, a melyeket az illető aláírási hely megfelelőnek talál.

4. Az átengedés, a melynek magasságát minden egyes aláírási hely belátása szerint határozza meg, az aláírás lezárása után, az aláíróknak értesítése mellett lehetőleg rövid idő alatt megtörténik.

Budapest és Bécsben, 1899. július havában.

Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank.

Union-Bank.

Az esetben, ha az átengedés kisebb, mint az aláírt összeg, úgy a biztosíték felesleges része haladéktalanul visszaadatik.

5. Az átengedett záloglevelek az aláírási ár fizetése ellenében folyó évi augusztus 1-től kezdve veendőik át és pedig azok egy harmadrésze legkésőbb folyó évi szeptember 15-ig, egy harmadrésze legkésőbb folyó évi október 15-ig, az utolsó harmad pedig legkésőbb f. évi november 15-ig. Az aláíróknak szabadságukban áll azonban, hogy a nekik átengedett czimleteket folyó évi augusztus 1-től kezdve egészben, vagy 5000 koronánál nem kisebb részösszegekben az előbbi határnapok előtt is átvessék.

A letett biztosíték a teljes átvétel megtörténte után számoltatik el, illetve fizettetik vissza.